

Na osnovu čl. 153. i 154. Zakona o tržištu vrijednosnih papira („Službene novine Federacije BiH” br. 85/08 i 109/12) člana 51. Statuta Sarajevske berze – burze, Odluke Skupštine br. S-XXVIII.1-728/14 od 22. 12. 2014. godine i Zaključka Skupštine br. S-XXIX-1-499/15 od 16. 04. 2015. godine, Skupština dioničara Sarajevske berze – burze donijela je slijedeća

PRAVILA SARAJEVSKE BERZE – BURZE

I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ovim Pravilima uređuju se poslovi koje obavlja Sarajevska berza – burza vrijednosnih papira, dioničarsko društvo Sarajevo (u daljem tekstu: Berza), uslovi i način obavljanja ovih poslova, kao i druga pitanja u vezi sa radom Berze u skladu sa odgovarajućim odredbama Zakona o tržištu vrijednosnih papira.

Značenje pojedinih izraza

Član 2.

Izrazi, upotrijebljeni u Pravilima i ostalim opštim aktima Berze, u odgovarajućem padežu i broju imaju slijedeće značenje:

- **Berza** - »Sarajevska berza - burza vrijednosnih papira« d.d. Sarajevo
- **Emitent** označava emitenta vrijednosnih papira.
- **Komisija** označava Komisiju za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine.
- **Registar** označava Registar vrijednosnih papira u Federaciji Bosne i Hercegovine d.d. Sarajevo.
- **Član Berze** označava profesionalnog posrednika, banku koje je Berza primila u članstvo na osnovu ispunjenih uslova koje propisuje zakon, podzakonski akti i Berza.
- **Broker** označava fizičku osobu koja je ovlaštena za zaključivanje berzanskih poslova od strane člana Berze, ako ispunjava uslove koje propisuju ZTVP i podzakonski akti.
- **DUF** označava društvo za upravljanje IF i drugim fondovima u skladu sa ZIF-om.
- **IF** označava investicijski fond u skladu sa ZIF-om.
- **Pravila** označavaju Pravila Sarajevske berze – burze vrijednosnih papira d.d. Sarajevo
- **Statut** označava Statut Berze.
- **Uputstva** označava uputstva koja za primjenu ovih Pravila izdaje Uprava ili zaposleni na Berzi, koji je od strane Uprave ovlašten za njihovo izdavanje.
- **Vrijednosni papir** označava prenosivu ispravu u nematerijalizovanom obliku – elektronskom zapisu, emitovana u seriji, na osnovu koje se ostvaruju prava prema emitentu i vrši prijenos prava, u skladu sa zakonom i odlukom o emisiji.
- **Dužnički vrijednosni papiri** označava obveznice i druge serijske vrijednosne papire koji vlasniku daju pravo na isplatu glavnice i eventualnih kamata odnosno drugih prihoda.
- **Finansijski derivati** izvedeni su finansijski instrumenti čija vrijednost zavisi od cijene predmeta ugovora, čija su vrsta, količina, kvalitet i druga svojstva standardizirani i kojima se ovlašteno prometuje.
- **Berzansko tržište** je mjesto ili informacijski sistem za povezivanje ponude i tražnje vrijednosnih papira u cilju trgovanja vrijednosnim papirima prema unaprijed utvrđenim pravilima.

- **Kotacija** označava segment berzanskog tržišta na kojem se organizira povezivanje ponude i potražnje vrijednosnih papira sa posebno propisanim načinom trgovanja, utvrđenim uvjetima za prijem vrijednosnih papira u kotaciju i posebno propisanim obavezama za emitente čiji se vrijednosni papiri uvrštavaju u kotaciju.
- **Slobodno tržište** označava segment berzanskog tržišta na kojem se, prema unaprijed utvrđenim pravilima, organizira povezivanje ponude i potražnje s ciljem trgovanja vrijednosnim papirima koji nisu uvršteni u Kotaciju.
- **Tržište za emitente u postupku stečaja** označava subsegment Slobodnog tržišta na kojem se trguje vrijednosnim papirima emitenata kod kojih je pokrenut stečajni postupak.
- **Vanberzansko tržište – OTC** je decentralizirano tržište vrijednosnih papira koje se odvija preko profesionalnih posrednika.
- **Nadzorni odbor** označava Nadzorni odbor Berze.
- **Uprava** označava upravu Berze.
- **Berzanska Komisija** označava Berzansku Komisiju koja raspravlja i odlučuje o kršenju Pravila od strane članova Berze i ovlaštenih brokera.
- **Odbor** označava Odbor za Kotaciju.
- **Restriktirani račun** označava privatni račun uposlenog kod člana Berze, njegovog supružnika, srodnika u pravoj i pobočnoj liniji, lica koja žive u istom domaćinstvu, te lica koje su direktno ili indirektno finansijski zavisna od uposlenog kod člana Berze, kao i privatni račun fizičkog lica osnivača člana Berze koji trguje preko tog člana Berze.
- **ZPD** označava Zakon o privrednim društvima.
- **ZTVP** označava Zakon o tržištu vrijednosnih papira.
- **ZIF** označava Zakon o investicionim fondovima.
- **Poslovi podrške tržišta** označava poslove istovremenog isticanja stalne ponude za kupovinu i prodaju vrijednosnih papira u svoje ime i za svoj račun, radi održavanja stalne ponude i potražnje za određenim vrijednosnim papirom.
- **BIS** označava berzni informacijski sistem.
- **BTS** označava berzni sistem trgovanja i sastavni je dio BIS-a.
- **Komunikacijska linija** označava elektronsku vezu između informacionog sistema berze i informacionog sistema člana putem VPN sistema.
- **VPN (Virtual-private-network)** je tehnologija koja omogućava siguran prijenos osjetljivih podataka preko nesigurnih mreža kao što je Internet. Ova tehnologija uspostavlja elektronske „tunele“ za razmjenu podataka i komunikaciju između svake brokerske kuće posebno sa SASE i posebno sa Registrom, a za sigurnost podataka prilikom prijenosa brinu se kriptografski algoritmi.
- **Public Disclosure Platform (PDP)** označava elektronsku platformu za javnu ili ograničenu objavu podataka o emitentima putem internet kanala što može uključivati vijesti, objave emitenata, finansijske izvještaje i druge podatke.

Član 3 – Definicija i djelatnost Berze

(1) Berza se osniva i posluje kao dioničko društvo, osnovano s ciljem stvaranja uslova i organiziranja povezivanja ponude i tražnje vrijednosnih papira i poslovanja vrijednosnim papirima na berzanskom tržištu, po unaprijed utvrđenim pravilima Berze.

(2) Berza obavlja sljedeće djelatnosti:

- a) osigurava uvjete i organizira povezivanje ponude i potražnje u cilju trgovanja vrijednosnim papirima;

- b) daje informacije o ponudi, potražnji, tržišnoj cijeni, kao i ostale informacije o vrijednosnim papirima;
- c) utvrđuje i objavljuje kursne liste vrijednosnih papira;

(3) Berza može obavljati i poslove edukacije, izdavanja publikacija, časopisa i knjiga, kao i plasmana informacija i publikacija u zemlji i inostranstvu, te druge poslove u skladu sa Zakonom, podzakonskim aktima, ovim Pravilima i drugim aktima Berze.

II – ČLANOVI BERZE

Član 4.

Članovi Berze mogu biti društva - profesionalni posrednici ili banke koja imaju dozvolu Komisije za obavljanje poslova u skladu sa odredbama ZTVP-a.

Član 5. - Zahtjev za prijem u članstvo

Postupak za prijem u članstvo Berze započinje na osnovu podnesenog zahtjeva za prijem (u daljem tekstu: zahtjev) koji se podnosi u dva primjerka, neposredno ili preporučenom poštanskom pošiljkom.

Član 6.

(1) Podnosilac zahtjeva mora zahtjevu priložiti dokaze o ispunjavanju uslova za prijem u članstvo Berze.

(2) Zahtjevu iz prethodnog stava treba priložiti:

- dozvolu za obavljanje poslova sa vrijednosnim papirima koju izdaje Komisija,
- dokaz o deponovanju odgovarajućeg iznosa sredstava s ciljem uplate u fond sigurnosti,
- računovodstvene izvještaje za zadnju poslovnu godinu, ako društvo posluje duže od jedne godine,
- prečišćeni tekst statuta i izvod iz sudskog registra,
- dokaz o prijemu u članstvo kod Registra,
- dokaz o prijemu u članstvo Strukovnog Udruženja ovlaštenih učesnika
- neopoziva izjava podnosioca zahtjeva o prihvatanju svih odredbi ovih Pravila, Statuta i opštih akata Berze, te na osnovu njih donijetih akata, s obavezom poštivanja i sprovođenja istih.

(3) Zahtjev se podnosi u originalu, a prilozi uz zahtjev u originalu ili ovjerenoj kopiji.

Član 7. - Postupak donošenja odluke Uprave o zahtjevu

(1) Uprava donosi odluku o zahtjevu najkasnije u roku od petnaest (15) dana od dana prijema potpunog zahtjeva.

Član 8.

(1) Zahtjeve koji nisu sastavljeni u skladu sa Pravilima i Statutom ili ne sadrže potrebnu dokumentaciju, Uprava će vratiti podnosiocu zahtjeva na dopunu, odnosno ispravku i ostaviti rok za dopunu, odnosno ispravku koji ne smije biti kraći od osam (8) i duži od petnaest (15) dana.

(2) Ako podnositelj zahtjeva u ostavljenom roku zahtjev ne dopuni, odnosno ispravi, Uprava će ga odbaciti.

(3) Uprava odbija zahtjev ako ustanovi da društvo ne ispunjava uslove za prijem u članstvo Berze.

Član 9.

(1) Uprava je dužna dostaviti odluku podnosiocu zahtjeva u roku od pet (5) dana nakon donošenja odluke. Iz obrazloženja odluke mora biti vidljiv razlog za njeno donošenje. O prijemu novog člana obavještavaju se i ostali članovi Berze, Komisija i Registar.

(2) Protiv odluke iz prethodnog stava podnositelj zahtjeva može podnijeti prigovor Nadzornom odboru u roku od 15 dana od dana prijema odluke odnosno isteka roka iz člana 7. ako Uprava ne donese odluku.

Član 10. – Ispunjavanje obaveza nakon donošenja odluke

(1) Podnositelj zahtjeva, u roku i na način koji mu se odredi u odluci o prijemu u članstvo, mora zaključiti ugovor o najmu BTS i ispuniti druge obaveze koje važe za članove Berze, u skladu sa Pravilima i Statutom Berze.

(2) Ako svoje obaveze iz prethodnog stava ovog člana ne ispuni u postavljenom roku, Uprava može opozvati svoju odluku ili podnosiocu zahtjeva odrediti dodatni rok za ispunjenje obaveza. Ako podnositelj zahtjeva i u dodatnom roku ne ispuni obavezu, odluka Uprave o prijemu u članstvo na Berzi se smatra poništenom.

Član 11.

Danom prijema u članstvo Berze, članovi Berze prihvataju sve odredbe ovih Pravila, Statuta i akata donesenih na njihovoj osnovi, te se obavezuju na kontinuirano poštivanje i primjenu istih.

Član 12. – Spisak članova Berze

Aktuelni spisak članova Berze se objavljuje na internet stranici Berze.

II.1. Prava i dužnosti članova Berza

Član 13.- Prava članova Berze

(1) Članovi Berze imaju slijedeća prava:

- a) upotrebljavati BTS i preko njega zaključivati berzanske poslove,
- b) istovremeno dobijati informacije koje Berza dostavlja članovima i koje bi mogle uticati na trgovanje, uključujući i informacije o objavljenim tender ponudama za preuzimanje društava
- c) dobijati informacije vezano za prijem, trgovinu i isključenje vrijednosnih papiri na berzanskom tržištu,
- d) dobijati informacije o prijemu, suspenziji i isključenju članova Berze,
- e) sudjelovati u organizovanim oblicima obuke koje organizuje Berza,
- f) i druga prava utvrđena ovim Pravilima i drugim aktima Berze.

Član 14. – Dužnosti članova Berza

(1) Pored dužnosti propisanih zakonom i podzakonskim aktima, članovi Berze imaju i slijedeće dužnosti:

- a) plaćati članarinu i druge naknade u skladu sa Cjenovnikom Berze, po uputstvima Uprave,
- b) brinuti se za ugled Berze pri javnom nastupanju, kao i u poslovanju na Berzi,
- c) osigurati sinhroniziranost kompletne tehničke opreme (računari, faks-aparati, telefoni itd.) koja se koristi u sjedištu i poslovnica u pogledu korektnog prikaza datuma i vremena,
- d) dostavljati periodične finansijske izvještaje o poslovanju na način i u rokovima propisanim od strane Komisije,
- e) dostavljati Berzi opšte uslove poslovanja, te njihov prečišćeni tekst u slučaju eventualnih izmjena,
- f) spriječiti pristup i upotrebu BTS putem ličnih identifikacijskih elemenata drugome neovlaštenim licima, osim ovlaštenom brokeru kome su isti dodijeljeni od strane Berze,
- g) voditi evidenciju žalbi klijenata koji se odnose na rad člana Berze i/ili ovlaštenog brokera,
- h) klijente prije prijema naloga upoznati sa Pravilima berze.

(2) Zaposlenici članova Berze su dužni, da ukoliko žele da trguju kao fizička lica, to čine isključivo preko člana Berze u kojem su zaposleni.

(3) Članovi Berze su dužni Berzi dostavljati ažurne liste restriktiranih računa kao i evidentirati transakcije nastale između vlasnika restriktiranih računa.

(4) Članovi berze su dužni da vrše nadzor rada svih zaposlenika i usklade ga sa zakonom, propisima Komisije, Pravilima i ostalim opštim aktima Berze.

(5) Član Berze odgovara za svako kršenje akata Berze koji učini njegov zaposlenik.

Član 15 – Obaveze dostave podataka

Član je dužan bez odlaganja obavjestiti Berzu:

- a) o kršenjima Pravila i drugih akata koji regulišu tržište kapitala u FBiH,
- b) o svakoj promjeni svojih ovlaštenja, prava, obaveza i odgovornosti u pravnom prometu, a naročito o promjenama koje se odnose na uslove na osnovu kojih je stekao članstvo na Berzi,
- c) o nastanku platne nesposobnosti (insolventnosti), prinudnom poravnanju i o početku stečajnog odnosno likvidacionog postupka, te o svim drugim događajima koji utiču, odnosno koji bi mogli uticati na njihovo finansijsko stanje i poslovanje,
- d) o početku sudskih i drugih procesa pred državnim institucijama proizišli iz poslova prometa vrijednosnih papira,
- e) o svim izmjenama podataka koji se upisuju u sudski registar (u obliku kopije rješenja registarskog suda),
- f) o transakcijama iz člana 226. Zakona o tržištu vrijednosnih papira,
- h) o svim odlukama Komisije za vrijednosne papire FBiH, Registra vrijednosnih papira u FBiH, a koje se tiču poslovanja člana Berze.

Član 16 – Postupak u slučaju neispunjavanja obaveza

(1) U slučaju da Uprava utvrdi da član Berze ne ispunjava obaveze iz člana 14. i 15. ili krši druge zabrane definisane ovim Pravilima (izuzimajući zabrane iz Poglavlja V ovih Pravila) Berza će predmetnog člana upozoriti uz ostavljanje odgovarajućeg roka za ispunjenje obaveza.

(2) Ukoliko i nakon proteka roka iz stava (1) ovog člana član Berze ne ispuni svoje obaveze, Uprava Berze slučaj proslijeđuje Berzanskoj komisiji.

Član 17. - Izvršavanje finansijskih obaveza

(1) Član Berze je dužan uredno i u roku da izvršava finansijske obaveze koje iz zaključenih transakcija proizilaze, kao i druge finansijske obaveze koje su utvrđene Pravilima i Cjenovnikom Berze.

(2) Član Berze je dužan dati instrukciju banci depozitaru da proviziju Berze po osnovu zaključenih transakcija na Berzi direktno uplati na transakcijski račun Berze.

II.2 – Prestanak članstva/privremeno isključenje iz poslovanja

Član 18. – Prestanak članstva na Berzi

(1) Članstvo na Berzi prestaje:

- dobrovoljnim istupanjem na osnovu dostavljenog pismenog zahtjeva člana Berze,
- oduzimanjem dozvole članu Berze, odnosno odobrenja za rad u skladu sa odredbama ZTVP-a,
- likvidacijom člana,
- ako mu nadležni organ Berze zbog kršenja obaveza propisanih Statutom i Pravilima Berze izrekne mjeru isključenja iz poslovanja na Berzi i takva mjera postane pravosnažna.

(2) Odluku o prestanku članstva na Berzi donosi Uprava Berze po službenoj dužnosti i protiv iste prigovor nije dozvoljen.

Član 19. - Privremeno isključenje

(1) Uprava će privremeno isključiti člana iz poslovanja na Berzi na osnovu obustave dozvole od strane Komisije ili privremenog isključenja iz članstva Registra.

(2) Mjera privremenog isključenja traje do prestanka okolnosti ili ispunjavanja uslova koji su doveli do privremenog isključenja.

(3) U periodu za koji je član Berze privremeno isključen, zadržava se izvršavanje njegovih naloga u BTS-u.

(4) Protiv odluke o privremenom isključenju iz stava (1) ovog člana nije dozvoljen prigovor.

Član 20.

O privremenom isključenju ili prestanku članstva na Berzi, Uprava obavještava članove, Komisiju i Registar.

II.3. - Broker

Član 21.

(1) Broker je fizičko lice koje ima dozvolu Komisije za obavljanje poslova brokera i koje je zaposleno kod člana Berze, te ima ovlaštenja izdato od strane člana da za njegov račun i u njegovo ime trguje na Berzi.

(2) Brokere u berzansko poslovanje prima Uprava na osnovu:

- a) zahtjeva za prijem,
- b) ovlaštenja izdatog od strane člana da za njegov račun i u njegovo ime trguje na Berzi,
- c) potvrde o zaposlenju kod člana Berze,
- d) dozvole Komisije za vrijednosne papire za obavljanje poslova posredovanja u prometu s vrijednosnim papirima.

(3) Berza može tražiti i ostale informacije koje smatra relevantnim za prijem brokera u berzansko poslovanje.

Član 22.

(1) Član Berze formira dosije u koji unosi sve podatke o ovlaštenom brokeru. Član Berze je dužan da te podatke čuva najmanje dvije godine po prestanku radnog odnosa ovlaštenog brokera.

(2) Dosije iz stava 1. ovog člana treba da sadrži:

- a) ime i prezime, adresu i broj telefona,
- b) datum stupanja na rad, podatke o unapređenju na poslu i proširenju ovlaštenja,
- c) podaci o stečenoj stručnoj kvalifikaciji i stečenim diplomama,
- d) radnu biografiju,
- e) da li su protiv brokera preduzimate disciplinske mjere ili stavljene zabrane
- f) da li je osuđivan za privredni prestup ili zbog krivičnog djela.

Član 23.

(1) Berza može propisati dodatne obrazovne postupke i obuke za sticanje ili održavanje znanja i vještina potrebnih za obavljanje berzanskih poslova.

(2) Plan obuke određuje Uprava Berze posebnim Uputstvom.

Član 24.

Broker koji je ovlašten za obavljanje Berzanskih poslova može biti ovlašten za zastupanje samo jednog člana Berze.

Član 25. – Isključenje brokera iz berzanskog poslovanja

(1) Uprava isključuje brokera iz berzanskog poslovanja u slučaju:

- oduzimanja dozvole za obavljanje poslova brokera od strane Komisije
- prestankom ovlaštenja za zastupanje člana Berze da za njegov račun i u njegovo ime trguje na Berzi

(2) Protiv odluke o isključenju iz stava (1) nije dozvoljen prigovor.

III BERZANSKO TRŽIŠTE

III.1. Organizacija

Član 26.

(1) Tržište Berze sastoji se iz dva segmenta :

- Kotacija
- Slobodno tržište

(2) Kotacija se sastoji iz:

- a. tržišta dionica privrednih društava
- b. tržišta dionica IF-ova
- c. tržišta obveznica
- d. tržišta ostalih vrijednosnih papira

(3) Slobodno tržište se sastoji iz:

- a. tržišta dionica privrednih društava, podjeljenih na slijedeće subsegmente:
 - Slobodno tržište Subsegment 1 (ST1)
 - Slobodno tržište Subsegment 2 (ST2)
 - Slobodno tržište Subsegment 3 (ST3)
 - Subsegment za dionice emitenta u postupku stečaja
- b. tržišta obveznica
- c. tržišta ostalih vrijednosnih papira

(4) Vrijednosni papiri jednog emitenta ne mogu biti uvršteni na dva različita segmenta tržišta.

III.2. KOTACIJA

III.2.1. Odbor za Kotaciju

Član 27. - Nadležnost Odbora za Kotaciju

(1) Odbor je poseban organ Berze koji je nadležan za odlučivanje o:

- prijemu vrijednosnih papira u Kotaciju na Berzi,
- izmjenama u Kotaciji vrijednosnih papira,
- mjerama ako emitenti krše obaveze propisane ovim Pravilima
- isključenju vrijednosnih papira koji su uvršteni u kotaciju na Berzi.

(2) Odbor o predmetima iz prvog stava ovog člana odlučuje na osnovu kriterija i prema postupku određenom Pravilima. Ako Pravila pojedina pitanja posebno ne uređuju, za postupak odlučivanja Odbora se smisaono koriste odredbe ZTVP-a.

Član 28. - Sastav Odbora

(1) Odbor ima pet (5) članova. Četiri člana, koji ispunjavaju uslove, imenuje Nadzorni odbor na period od četiri (4) godine s mogućnošću ponovnih imenovanja, a jednog (1) člana koji je zaposleni na Berzi imenuje Uprava, s mogućnošću ponovnog imenovanja.

(2) Za člana Odbora može biti imenovana osoba koje ima univerzitetsko obrazovanje i koja je priznati stručnjak na području finansija ili privrednog prava.

(3) Članovi Odbora iz svojih redova na prvoj sjednici biraju predsjednika Odbora.

(4) Članovi Odbora su obavezni Berzi dostavljati informacije o:

- listi firmi u koje je član Odbora, član domaćinstva ili pravno lice u kojem član Odbora ima značajan vlasnički udio, investirao/la a koje se nalaze u kotaciji na Berzi,
- listu firmi u kojoj obavlja neku od funkcija.

(5) Članovi Odbora su dužni čuvati kao povjerljive informacije do kojih dođu na sjednici pri odlučivanju po zahtjevu za prijem u Kotaciju.

Član 29. - Izuzeće člana Odbora

(1) Član Odbora ne smije sudjelovati u savjetovanju i odlučivati ako u predmetu o kome teče postupak postoje razlozi za izuzeće koji mu onemogućavaju nepristrasno i stručno odlučivanje.

(2) Član Odbora koji bi trebao da sudjeluje u savjetovanju i odlučuje u predmetu, mora odmah, čim sazna za razlog za izuzeće, to saopštiti predsjedniku Odbora.

(3) O izuzeću člana Odbora odlučuje predsjednik Odbora, a o izuzeću predsjednika Odbora odlučuje Nadzorni odbor.

Član 30. - Odlučivanje Odbora

(1) U predmetima za koje je nadležan, na osnovu pismenih zahtjeva emitenata odnosno na vlastitu inicijativu, Odbor usvaja odluke glasanjem, na sjednici koja nije javna.

(2) Sjednice Odbora saziva i vodi predsjednik Odbora.

(3) Predsjednik Odbora vodi diskusiju i glasanje o pojedinom predmetu.

(4) Kvorum za punovažno odlučivanje je prisustvo većine članove Odbora. Odbor donosi odluke većinom glasova prisutnih članova Odbora. Ako je rezultat glasanja neodređen, odlučujući je glas predsjednika Odbora.

(5) Predsjednik odbora može predložiti ostalim članovima da se sjednica Odbora odvija, odnosno da se usaglašavanje po određenim predmetima obavi elektronskim putem (emaila ili fax-a) ukoliko okolnosti u

svakom pojedinom slučaju pokažu svrsishodnost i racionalnost takvog postupanja, o čemu će se sačiniti službena zabilješka.

Član 31. - Prigovor protiv Odluka odbora

(1) Protiv odluka Odbora emitent može podnijeti prigovor Nadzornom odboru. Prigovor treba podnijeti u roku od osam (8) dana po prijemu rješenja. Podnesen prigovor ne sprječava izvršenje odluke, osim ako je to drugačije određeno odredbama ovih Pravila.

(2) Protiv zaključaka kojima je Odbor odlučio u pitanjima koja se tiču postupka ili su se pojavila u vezi sa postupkom po predmetima iz nadležnosti Odbora, nije dozvoljen poseban prigovor.

Član 32. - Zapisnik sjednice Odbora

(1) O odvijanju sjednice se vodi zapisnik u kome se navode: datum i sat sjednice, prisutni članovi Odbora, tačke dnevnog reda, odvijanje i rezultat glasanja o predmetu, te obrazloženja uz pojedine tačke dnevnog reda. Zapisniku se prilažu donesene odluke odnosno rješenja, te prateća dokumentacija koja je bila osnov za odlučivanje Odbora po pojedinom predmetu.

(2) Zapisnik sastavlja zaposlenik na Berzi kojeg ovlasti Uprava a koji je bio prisutan na sjednici Odbora.

(3) Članovi Odbora usvajaju zapisnik na slijedećoj sjednici Odbora na kojoj mogu dati primjedbe na njegov sadržaj. Konačno izrađen zapisnik postaje punovažan kada ga potpišu zapisničar i predsjednik Odbora.

(4) Original zapisnika sa priložima se čuva u arhivi Berze.

Član 33. - Razriješenje članova Odbora

(1) Član Odbora se može razriješiti:

- istekom mandata za koji je bio izabran,
- ako sam traži razriješenje,
- ako je pravosnažnom presudom osuđen na neuslovnu kaznu zatvora,
- ako se utvrdi da je teže kršio člansku dužnost ili ugled Berze ili ako je svojim radom pokazao da nije sposoban za vršenje funkcije,
- ako zanemaruje dužnosti u Odboru.

(2) Uprava odlučuje o razrešenju člana Odbora kojeg je imenovala, a o razrešenju ostalih članova odlučuje Nadzorni odbor.

Član 34. - Prijenos ovlaštenja

(1) Pojedine poslove koje prema odredbama ovih Pravila vrši predsjednik Odbora, može vršiti i jedan od članova Odbora, ako ga za te poslove ovlasti predsjednik Odbora.

III.2.2. Uslovi za prijem u Kotaciju

Član 35.

(1) U Kotaciju mogu biti uvršteni neograničeno prenosivi vrijednosni papiri koji su plaćeni u cijelosti i koji ispunjavaju slijedeće kriterije:

a) za dionice:

- Emitent je dioničko društvo koje je osnovano i posluje u skladu sa propisima Federacije BiH,
- Zbir osnovnog kapitala i fonda rezervi emitenta, uključujući dobit ili gubitak u zadnjoj poslovnoj godini, iznosi minimalno 4.000.000,00 KM,
- Finansijski izvještaji emitenta moraju biti objavljeni za period od minimalno 3 posljednje godine i svaki izvještaj mora biti revidiran,
- Minimalno 25% klase dionica koja je predmet zahtjeva za uvrštenja mora biti emitovano javnom ponudom, osim u slučaju da tržište zadovoljavajuće funkcionise i sa nižim postotkom, kada je potrebno odobrenje Komisije,
- Minimalna veličina klase dionice (knjigovodstvena vrijednost dionica ako vrijednosnih papiri nisu uvršteni u organizovano trgovanje, tržišna kapitalizacija u suprotnom slučaju) u iznosu od 2.000.000,00 KM,
- Minimalno 150 vlasnika.

b) za obveznice:

- Emitent je dioničko društvo koje je osnovano i posluje u skladu sa propisima Federacije BiH
- Zbir osnovnog kapitala i fonda rezervi emitenta, uključujući dobit ili gubitak u zadnjoj poslovnoj godini, iznosi minimalno 4.000.000,00 KM
- Finansijski izvještaji emitenta moraju biti objavljeni za period od minimalno 3 posljednje godine i svaki izvještaj mora biti revidiran
- Minimalna nominalna vrijednost serije obveznica mora iznositi 3.000.000,00 KM.

c) za ostale vrijednosne papire:

- Emitent je dioničko društvo koje je osnovano i posluje u skladu sa propisima Federacije BiH
- Zbir osnovnog kapitala i fonda rezervi emitenta, uključujući dobit ili gubitak u zadnjoj poslovnoj godini, iznosi minimalno 4.000.000,00 KM
- Finansijski izvještaji emitenta moraju biti objavljeni za period od minimalno 3 posljednje godine i svaki izvještaj mora biti revidiran

(2) O prijemu vrijednosnih papira u kotaciju odlučuje Odbor.

(3) Vrijednosni papir može biti uvršten u Kotaciju i kada ne ispunjava kriterije minimalne vrijednosti klase/serije vrijednosnih papira ili broja vlasnika vrijednosnih papira, ako se pri tom ne radi o bitnim odstupanjima ili ako postoji osnovano očekivanje da će i ovaj uslov biti ispunjen u kratkom vremenskom periodu nakon uvrštenja u Kotaciju.

(4) Odbor može u Kotaciju uvrstiti i vrijednosne papire novoosnovanog društva koje je nastalo spajanjem više društava, odnosno podjelom postojećeg društva, pri čemu se smatra da su uslovi s obzirom na godine poslovanja i realnost, te objektivnost računovodstvenih izvještaja smislaono ispunjeni iako su vrijednosni papiri bar jednog od društava koja su se spojila, odnosno društva koje se podijelilo, do početka postupka preoblikovanja bili primljeni u Kotaciju na Berzi.

Član 36. – Vrijednosni papiri emitenata izvan Federacije BiH

(1) Vrijednosni papiri emitenta sa sjedištem izvan Federacije Bosne i Hercegovine mogu se uvrstiti u Kotaciju ako ispunjavaju uslove utvrđene ZTVP, propisima Komisije, kriterije iz ovih Pravila koji važe za domaćeg emitenta, kao i uslove utvrđene propisima koji se primjenjuju u sjedištu emitenta.

Član 37. - Uvrštenje vrijednosnih papira javnog sektora na Kotaciju

(1) Za uvrštenje vrijednosnih papira države Bosne i Hercegovine, Centralne Banke Bosne i Hercegovine, entiteta, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, kantona i opština u FBiH ne postoje posebni uslovi i ograničenja.

(2) O uvrštavanju vrijednosnih papira iz prethodnog stava odlučuje Uprava,, nakon dobijanja zahtjeva od strane emitenta i potvrde od strane Registra vrijednosnih papira u F BiH o registraciji predmetnih vrijednosnih papira.

III.2.3. – Postupak uvrštenja u Kotaciju

Član 38. - Zahtjev za uvrštenje vrijednosnih papira

(1) Postupak za uvrštenje vrijednosnih papira u Kotaciju započinje na osnovu ispunjenog propisanog obrasca zahtjeva koji emitent ili od emitenta ovlašteno lice podnese Berzi neposredno ili pošalje preporučenom poštanskom pošiljkom.

(2) Potpisanom obrascu zahtjeva iz prethodnog stava potrebno je priložiti, u pisanoj i elektronskoj formi:

- kopiju rješenja o upisu emitenta u Registar emitenata kod Komisije,
- prečišćeni tekst Statuta emitenta,
- kopiju revizijskih izvještaja za zadnje tri poslovne godine,
- dokaz o upisu vrijednosnih papira kod Registra,
- spisak deset najvećih vlasnika vrijednosnih papira i njihovih udjela,
- spisak udjela vrijednosnih papira koje ima u vlasništvu Uprava emitenta,
- prospekt za Kotaciju,
- dokaz o uplati naknade za razmatranje zahtjeva.

(3) Zahtjev se mora odnositi na cjelokupnu klasu emitovanih vrijednosnih papira.

Član 39. - Prospekt za uvrštenje u Kotaciju na Berzi

(1) Prospekt za uvrštenje u Kotaciju je dokument emitenta koji sadrži podatke koji kupcu vrijednosnih papira omogućavaju uvid u emitentov pravni i finansijski položaj, poslovne mogućnosti i prava koja proizilaze iz vrijednosnih papira (u daljem tekstu: prospekt).

(2) Prospekt sadrži podatke koji su Zakonskim i podzakonskim aktima propisani kao sadržaj prospekta za emisiju vrijednosnih papira, a posebno podatke o:

- emitentu,
- vrijednosnom papiru koji je predmet uvrštenja,
- vrijednosnim papirima koji se mogu steći po osnovu prava iz tog vrijednosnog papira, u slučaju da se emituju opcije, varanti ili zamjenjivi vrijednosni papiri,
- poslovanju emitenta,
- odgovornim licima emitenta i
- izjavu odgovornih lica emitenta.

Podaci iz prospekta moraju biti u skladu sa prirodom poslovanja emitenta te investitorima omogućiti da objektivno procjene imovinu i obaveze, finansijsku poziciju, dobit i gubitak emitenta, te prava koja su sadržana u vrijednosnim papirima.

(3) Odbor odobrava objavljivanje podataka iz prospekta, ali ne odgovara za istinitost i potpunost podataka koji su navedeni u prospektu za Kotaciju.

Član 40. - Prethodni pregled zahtjeva

(1) U postupku pregleda zahtjeva, predsjednik Odbora najkasnije u roku od sedam (7) dana od dana prijema zahtjeva mora ispitati da li su ispunjene pretpostavke za odlučivanje o zahtjevu:

- da li ga je podnijela osoba koje ima na to pravo,
- da li obrazac zahtjeva sadrži propisane podatke,
- da li je obrascu zahtjeva priložena dokumentacija iz drugog stava člana 38. Pravila.

(2) Predsjednik Odbora će vratiti zahtjev koji nije sačinjen u skladu sa članom 38. Pravila i emitentu naložiti da zahtjev dopuni, odnosno ispravi u roku koji ne smije biti kraći od osam (8) i duži od petnaest (15) dana.

(3) Ako emitent u roku iz drugog stava ovog člana zahtjev ne dopuni, odnosno ne ispravi, predsjednik Odbora ga može odbaciti.

Član 41. - Rasprava o zahtjevu i uvrštenje u Kotaciju na Berzi

(1) Ako predsjednik Odbora ne odbaci zahtjev za uvrštenje vrijednosnih papira u Kotaciju zbog nepotpunosti, uvrštava ga na dnevni red sjednice Odbora u roku od najkasnije petnaest (15) dana od prijema zahtjeva, čime započinje postupak za sadržajnu raspravu o zahtjevu i odlučivanje o njemu.

(2) Prije odlučivanja o zahtjevu emitent je dužan podmiriti naknadu za odlučivanje o uvrštenju u Kotaciju, u skladu sa cjenovnikom Berze.

(3) Odbor donosi odluku o uvrštenju vrijednosnih papira u Kotaciju ako utvrdi da su ispunjeni uslovi za Kotaciju i da je prospekt za Kotaciju sastavljen u skladu sa propisima.

Član 42. - Dopuna zahtjeva

(1) Predsjednik Odbora može zahtijevati dopunu, odnosno ispravku zahtjeva u roku koji ne smije biti kraći od osam (8) i duži od petnaest (15) dana, ako Odbor pri raspravi o zahtjevu utvrdi:

- da u prilogima uz zahtjev nije jasno iskazano ispunjavanje uslova ili kriterija za prijem vrijednosnih papira u Kotaciju,
- da su informacije u prospektu nepotpune, neistinite ili da su pojedine stavke prospekta u suprotnosti sa članom 39. stav 2. Pravila, te da je te nedostatke moguće otkloniti.

Član 43. - Odbijanje zahtjeva

(1) Ako emitent u roku iz prvog stava člana 42. ovih Pravila zahtjev propisno ne dopuni, odnosno ne ispravi, te u slučaju da i po dopuni, odnosno ispravci zahtjeva uslovi za uvrštenje nisu ispunjeni, Odbor odbija zahtjev.

(2) Odbor može odbiti zahtjev za uvrštenje u Kotaciju i onda kada postoje okolnosti koje bi mogle ugroziti interese investitora.

Član 44. - Donošenje odluke o prijemu

(1) Odbor u roku od pet (5) dana po donošenju odluke o uvrštenju ili odbijanju uvrštenja vrijednosnog papira u Kotaciju uručuje odluku podnosiocu zahtjeva. Odluka treba da sadrži uvod, dispozitiv, obrazloženje i pouku o pravnom lijeku.

(2) Ako je vrijednosni papir uvršten u Kotaciju, Uprava Berze obavještava javnost o uvrštenju, najkasnije deset (10) dana po donošenju odluke.

(3) Po pozitivnom rješenju zahtjeva, te nakon odobrenja prospekta od strane Berze, emitent mora najkasnije u roku od osam (8) dana od objave rješenja o uvrštenju u Kotaciju Berzi dostaviti finalnu verziju prospekta, koji Berza objavljuje putem svoje web-stranice.

(4) Pored obaveza iz stava (3) ovog člana, emitent mora u roku koji mu se odredi u dispozitivu rješenja o uvrštenju vrijednosnih papira u Kotaciju:

- uplatiti naknadu za Kotaciju, u skladu sa cjenovnikom Berze
- dostaviti izvjavu o prihvatanju Kodeksa korporativnog upravljanja Sarajevske berze – burze vrijednosnih papira

(5) Ako emitent svoje obaveze iz ovog člana ne ispuni u postavljenom roku, Odbor može rješenje o prijemu u Kotaciju opozvati. Opoziv rješenja o prijemu se donosi i objavljuje na isti način kao i rješenje o prijemu.

Član 45.

(1) Danom uvrštenja u Kotaciju, na osnovu udovoljenog zahtjeva za prijem vrijednosnih papira iz člana 38. ovih Pravila, emitenti prihvataju sve odredbe ovih Pravila, Statuta i akata izdatih na njihovoj osnovi, kao i njihove izmjene i dopune, te se obavezuju na poštivanje i primjenu istih.

(2) Emitenti koji su uvršteni u Kotaciju dužni su poštivati odredbe Kodeksa korporativnog upravljanja Sarajevske berze – burze u mjeri u kojoj je to moguće u konkretnom slučaju; nepoštivanje određenih odredbi emitent je dužan pismeno obrazložiti i obrazloženje dostaviti Berzi.

Član 46. - Početak trgovanja

(1) Datum početka trgovanja vrijednosnim papirima emitenta određuje Uprava, nakon što je emitent ispunio sve dužnosti iz člana 44. ovih Pravila. O tome najmanje tri (3) dana prije početka trgovanja obavještava članove Berze, javnost i emitenta.

(2) Vrijednosnim papirima emitenata koji su uvršteni u Kotaciju trguje se kontinuiranim načinom (MFTS).

Član 47. - Zahtjev za proširenje Kotacije

(1) U slučajevima povećanja osnovnog kapitala emitenta čiji su vrijednosni papiri iste klase već uvršteni u kotaciju, na osnovu pripajanja drugog društva, emitent je dužan predati zahtjev za proširenje Kotacije vrijednosnih papira na Berzi, poslije upisa izmjena u Registar emitenata kod Komisije i kod Registra vrijednosnih papira, te zahtjevu priložiti odgovarajuću dokumentaciju, određenu u članu 48. ovih Pravila.

Član 48.

(1) Kada emitent traži proširenje kotacije na osnovu pripajanja drugog društva, uz zahtjev iz člana 47. mora predati slijedeću dokumentaciju:

- ugovor o pripajanju koji mora sadržavati komponente u skladu sa odredbama ZPD te uvažavati ostale odredbe ZPD sa tim u vezi, zajedno sa opisom vrijednosnih papira emitovanih na osnovu pripajanja,
- saglasnost Komisije,
- 2 punovažna rješenja o potvrdi ugovora o pripajanju usvojena od strane skupština oba društva,
- revidirane godišnje izveštaje za društvo koje se pripaja, za zadnje tri poslovne godine,
- dokumenat koji pokazuje stepen disperzije vlasništva vrijednosnih papira i listu deset najvećih dioničara, te podatak o broju zajedničkih dioničara ili vlasnika udjela,
- odgovarajuću dozvolu nadležnog organa.

Član 49. - Predaja dodatne dokumentacije

(1) Odbor može od emitenta zahtijevati da, pored zahtjeva za proširenje i dokumentacije koja je određena za pojedini slučaj izmjena u kapitalu emitenta, u slučajevima iz čl. 47 i 48. Pravila dostavi i dodatnu dokumentaciju, koju smatra neophodnom za donošenje odluke po zahtjevu ili informisanje javnosti.

Član 50. - Postupak u slučaju proširenja Kotacije vrijednosnih papira

(1) Odbor na osnovu primljenog zahtjeva za proširenje Kotacije i propisane dokumentacije odlučuje o proširenju Kotacije vrijednosnih papira.

(2) Berza o datumu prijema vrijednosnih papira u Kotaciju i o početku trgovanja sa ovim vrijednosnim papirima obavještava članove, javnost i Komisiju najkasnije petnaest (15) dana od uručenja odluke.

Član 51.

(1) Ako u ovom poglavlju nije drugačije određeno, u postupku odlučivanja Odbora o zahtjevu za proširenje Kotacije na Berzi smislaono se primjenjuju odredbe poglavlja o prijemu vrijednosnih papira u Kotaciju na Berzi.

Član 52. - Postupak u slučaju konverzije vrijednosnih papira

(1) Kada je razlog za dopune Kotaciji vrijednosnih papira konverzija vrijednosnih papira, emitent mora, uz zahtjev na koji se smisaono primjenjuju odredbe člana 47. Pravila, predati rješenje o konverziji koje je odobrila Komisija, te opis izmjena.

(2) Postupak odlučivanja Odbora u ovom slučaju je smisaono jednak postupku u slučaju proširenja Kotacije.

III.2.3. Obaveze emitenta

Član 53. – Godišnji izvještaji o poslovanju

(1) Emitent čiji su vrijednosni papiri uvršteni u Kotaciju mora Berzi dostaviti godišnji izvještaj o poslovanju, koji će biti dostavljen skupštini na usvajanje i u kojem će biti navedeno da se radi o izvještaju koji će biti dostavljen na usvajanje, najkasnije do 30.04. tekuće za prethodnu godinu. Sadržaj i forma izvještaja propisani su Pravilnikom Komisije za vrijednosne papire. Dostava se vrši u elektronskom obliku.

(2) U slučaju da skupština emitenta ne usvoji godišnji izvještaj o poslovanju, emitent je dužan u roku od osam dana od dana donošenja odluke dostaviti predmetnu odluku Berzi elektronskim putem. Po ponovnom usvajanju godišnjeg izvještaja o poslovanju emitent je dužan objaviti odluku o usvajanju godišnjeg izvještaja na način propisan za objavljivanje izvještaja o događaju koji bitno utiče na finansijsko poslovanje, u roku od osam dana od dana donošenja odluke.

Član 54.

(1) U slučajevima kada zakon ili računovodstveni standardi od emitenta traže izradu konsolidovanih računovodstvenih izvještaja, treba ih uključiti u godišnji izvještaj iz prvog stava člana 53. Pravila i navesti i slijedeće podatke:

- navod društava koja su uključena u konsolidaciju,
- mišljenje revizora o konsolidovanim računovodstvenim izvještajima,
- konsolidovani bilans stanja, konsolidovani bilans uspjeha i konsolidovani iskaz finansijskih tokova po istim stavkama, kao što su navedene u izvještaju o izvršenoj reviziji, odnosno prospektu, i to podatke za poslovnu godinu na koju se odnosi godišnji izvještaj i podatke za proteklu poslovnu godinu.

Član 55. - Polugodišnji izvještaj o poslovanju

(1) Emitent čiji su vrijednosni papiri uvršteni u Kotaciju mora Berzi dostaviti u elektronskom obliku polugodišnje izvještaje o poslovanju najkasnije do 31.08. tekuće godine.

(2) Sadržaj i forma polugodišnjeg izvještaja o poslovanju propisani su Pravilnikom Komisije za vrijednosne papire.

Član 56. - Tromjesečni izvještaji

(1) Emitenti čiji vrijednosni papiri su uvršteni u Kotaciju dužni su dostaviti Berzi tromjesečne finansijske izvještaje o svom poslovanju u elektronskom obliku u roku od 30 dana po završetku obračunskog perioda na koji se izvještaj odnosi .

Član 57 – Cjelovit izvještaj vanjskog revizora

Cjelovit izvještaj vanjskog revizora o obavljenoj reviziji godišnjeg izvještaja o poslovanju emitenta Berzi treba biti dostavljen u elektronskom obliku do dana održavanja skupštine emitenta na kojoj će izvještaj biti razmatran, a najkasnije šest mjeseci od završetka poslovne godine .

Član 58. - Skupština dioničara

(1) Emitent je dužan, u što kraćem vremenskom roku, a najkasnije istovremeno sa objavom u sredstvima javnog informisanja Berzi dostaviti u elektronskoj formi slijedeće informacije vezano za zakazanu skupštinu dioničara:

- datum sazivanja skupštine
- uslove za učešće na skupštini
- dnevni red i prijedlog Odluka za skupštinu

(2) Emitent je dužan, najkasnije sedam dana nakon održane skupštine Berzi u elektronskoj formi dostaviti tekst Odluka usvojenih na Skupštini, uključujući i Odluke koje nisu u prvobitnoj formi usvojene na skupštini.

(3) Berza dostavljene podatke objavljuje na svojoj web-stranici.

Član 59. – Ad-Hoc izvještavanje emitenta

(1) Emitent je dužan, u što kraćem vremenskom roku, a najkasnije osam (8) dana nakon nastanka događaja, u elektronskoj formi dostaviti Berzi obavještenje o događaju koji bitno utiče na finansijsko poslovanje emitenta, u skladu sa i u formi propisanoj Zakonom o tržištu vrijednosnih papira i Pravilnicima Komisije za vrijednosne papire.

(2) Pored informacija o događajima iz stava (1) ovog člana, emitent je u istom roku dužan Berzi elektronski dostaviti i informacije o:

a) Poslovnim i drugim događajima, izmjenjenim uslovima poslovanja i događajima iz okruženja koji mogu uticati na pravni i finansijski položaj društva i cijenu emitovanih vrijednosnih papira, a naročito o:

- prekidima u poslovanju,
- bitnim izmjenama pri vršenju osnovne djelatnosti,
- namjeravanim bitnim izmjenama računovodstvene politike društva,
- izmjeni u upravi i nadzornom odboru,
- značajnim pravnim postupcima pred državnim organima, arbitražama i sličnim organima,
- bitno izmjenjenom stanju na tržištu,
- prethodnim prognozama poslovnog rezultata društva, te eventualnim bitnim odstupanjima od prognoze,
- stečenim ili izgubljenim patentima, licencama, te robnim markama od značaja koje imaju suštinsku važnost za osnovnu djelatnost,
- novim proizvodima, odnosno uslugama ili klijentima koje bitno utiču na poslovanje, te poslovnim rezultatima proizašlim iz toga.

b) Odlukama i okolnostima koje utiču na strukturu kapitala emitenta kao što su:

- namjeravano povećanje ili smanjenje kapitala emitenta ili povezanih društava,

- izmjena sadržaja prava klase vrijednosnih papira koji su uvršteni u Kotaciju kao i vrijednosnih papira u koje su vrijednosni papiri uvršteni u Kotaciju zamjenjivi,
- pravo preče kupnje kod novih emisija vrijednosnih papira,
- izvršena kupovina ili prodaja vlastitih dionica emitenta,
- opoziv dužničkih vrijednosnih papira koji su uvršteni u Kotaciju, prije njihovog dospijeca,
- nesposobnost ispunjenja obaveza po osnovu emitovanih dužničkih vrijednosnih papira i
- nesposobnost isplate dividende.

c) Predviđenim statusnim promjenama kod emitenta i izmjeni pravno-organizacionog oblika emitenta, a koje mogu uticati na cijenu emitovanih vrijednosnih papira kao što su:

- pripajanje emitenta drugom društvu ili drugog društva emitentu,
- spajanje sa drugim društvom,
- preoblikovanje emitenta u drugi oblik društva i slično i
- druge izmjenjene okolnosti i događaji koji prouzrokuju izmjenu podataka navedenih u prospektu za uvrštenje vrijednosnih papira u Kotaciju, uzimajući u obzir i kasnija obavještenja emitenta.

d) Drugim događajima i okolnostima koje nisu opšte poznate, a koje bi mogle značajnije uticati na cijenu emitovanih vrijednosnih papira.

(3) Berza može od emitenta čiji su vrijednosni papiri uvršteni u Kotaciju tražiti dostavu određenih ažurnih podataka, ako ocijeni da je to neophodno u svrhu informisanosti investitora i ostalih učesnika na tržištu kapitala. U slučaju nedostavljanja traženih podataka, Berza može sama izdati saopštenje za javnost.

Član 60. - Obavještanje o sazivanju konferencije za štampu

(1) Emitent je dužan obavijestiti Berzu o namjeri sazivanja konferencije za štampu, najkasnije jedan dan prije sazivanja konferencije. Ako je konferencija za štampu sazvana u vrijeme trgovanja, onda Berza na dan sazivanja konferencije za štampu, a zbog osiguranja jednake informisanosti investitora može zaustaviti trgovanje vrijednosnim papirima tog emitenta, najmanje pola sata prije početka konferencije za štampu, a najduže do kraja perioda trgovanja taj dan, te o tome obavijestiti članove Berze i Komisiju.

III. 2. 4. Mjere u slučaju kršenja obaveza emitenta i isključenje sa Kotacije

Član 61. - Vrste mjera

(1) U slučaju ustanovljenog kršenja obaveza emitenta vrijednosnih papira koji su uvršteni u Kotaciju, Odbor može emitentu izreći slijedeće mjere:

- nejavnu opomenu,
- javnu opomenu,
- isključenje vrijednosnih papira iz Kotacije.

(2) Emitent kome je bila izrečena jedna od navedenih mjera, dužan je platiti i troškove postupka, u skladu sa važećim cjenovnikom Berze.

(3) Prigovor protiv odluke kojom je izrečena mjera „javna opomena“ i „isključenje vrijednosnih papira iz Kotacije“ odlaže izvršenje mjere.

(4) Prilikom izricanja mjere vodit će se računa o težini i učestalosti kršenja obaveza emitenta utvrđenih ovim Pravilima.

Član 62. - Izvršenje izrečenih mjera

(1) Izrečene mjere se sprovode na slijedeći način:

- nejavnu opomena – uručenjem rješenja kršiocu,
- javna opomena – objavom na početnoj stranici web-stranice Berze u periodu od 10 dana, nakon čega sa informacija briše sa web-stranice,
- isključenje iz Kotacije na Berzi – uručenjem rješenja kojim se isključuje vrijednosni papir iz Kotacije, te istovremenim prebacivanjem vrijednosnih papira iz Kotacije na segment Slobodnog tržišta.

Član 63. - Razlozi za isključenje vrijednosnih papira iz Kotacije na Berzi

(1) Odbor može, uz prethodno obavještenje Komisiji, isključiti pojedini vrijednosni papir iz Kotacije ako:

- se vrijednosnim papirom na Berzi ne trguje više od šest (6) mjeseci,
- emitent ili vrijednosni papir ne ispunjavaju uslove za Kotaciju,
- emitent ne dostavi Berzi tražene podatke i informacije,
- se ispostavi da je vrijednosni papir bio primljen na osnovu neistinitih, odnosno pogrešnih podataka,
- skupština dioničara emitenta donese rješenje o povlačenju dionica iz organizovanog tržišta, u skladu sa ZTVP , a na zahtjev emitenta,
- nastupe osnovani razlozi za koje Odbor ustanovi da ugrožavaju sigurnost investitora,
- usljed nastanka pravnih posljedica uvođenja likvidacije, odnosno stečaja emitenta. Vrijednosni papiri emitentata kod kojih je pokrenut stečajni postupak se u tom slučaju isključuju sa Kotacije i prebacuju na trgovanje na Slobodno tržište, a iz ovog tržišta se isključuju po pokretanju postupka likvidacije ili kad emitent prestane postojati.

(2) Odbor, u skladu sa zakonom, može isključiti vrijednosni papir iz Kotacije i na zahtjev Komisije.

(3) U slučaju isključenja vrijednosnih papira iz Kotacije koje je nastupilo zbog krivice emitenta, emitent može podnijeti ponovni zahtjev za uvrštenje vrijednosnih papira u Kotaciju po isteku jedne (1) godine od dana konačne odluke o isključenju.

Član 64. - Isključenje zbog povlačenja vrijednosnih papira iz Kotacije na Berzi

(1) Ako skupština emitenta vrijednosnih papira, koji su uvršteni u Kotaciju, donese odluku o povlačenju vrijednosnih papira iz Kotacije, Odbor na zahtjev emitenta donosi odluku o isključenju vrijednosnih papira iz Kotacije.

(2) Zahtjevu za isključenje iz prvog stava ovog člana emitent mora priložiti kopiju punovažno donesene odluke o povlačenju vrijednosnih papira iz Kotacije, ovjeren zapisnik skupštine dioničara i dokaz o uplaćenju naknadi za razmatranje. Uz zahtjev za isključenje treba priložiti i pismenu izjavu uprave društva da u zakonom predviđenom roku nije primljen prigovor na odluku Skupštine podnesen od strane dioničara.

Član 65. - Dostava odluke

- (1) Odluku o isključenju vrijednosnog papira iz Kotacije, Berza je dužna u roku od tri dana od dana donošenja odluke dostaviti emitentu vrijednosnih papira koji su isključeni iz kotacije.
- (2) Članovima Berze, Komisiji, Registru te javnosti se dostavlja obavještenje.

III.2.5. Dionice investicionih fondova

Član 66. - Segment trgovanja

- (1) Dionice Investicionih fondova (u daljem tekstu: fondovi) obavezno se uvrštavaju u Berzansku kotaciju, u skladu sa zakonom i propisima Komisije, i to u poseban segment koji ima oznaku – “Fondovi”.

Član 67.

- (1) Za uvrštenje vrijednosnih papira fondova na organizovano tržište smisaono se primjenjuju sve odredbe Pravila koja važe za prijem vrijednosnih papira u Kotaciju, osim onih koja ovo poglavlje reguliše drugačije.

Član 68. - Uvrštenje dionica fondova u Kotaciju

- (1) Zahtjev za uvrštenje dionica IF-ova podnosi društvo koje upravlja fondom/fondovima (DUF).

- (2) Podnosilac zahtjeva mora Odboru predati:

- dozvolu za upravljanje fondom koju je izdala Komisija,
- dozvolu Komisije za osnivanje fonda,
- prospekt za kotaciju na Berzi,
- rješenje Komisije o uspješnosti emisije vrijednosnih papira koji su predmet zahtjeva,
- rješenje o upisu vrijednosnih papira u Registar emitenata kod Komisije,
- prečišćeni tekst statuta DUF-a i fonda,
- izvod iz sudskog registra.

Član 69.

- (1) Berza objavljuje informacije o zaključenim poslovima, ponudi i tražnji dionica fondova u odvojenom segmentu unutar Berzanske kursne liste.

III.2.6. Vrijednosni papiri emitenata sa sjedištem izvan Federacije BiH

Član 70. - Smisaona primjena odredaba

Za postupak uvrštenja u Kotaciju vrijednosnih papira emitenta sa registrovanim sjedištem izvan Federacije, postupak u slučaju izmjena u kapitalu emitenta, za obavještanje i izvještavanje emitenata, te za postupak isključenja se, pored odredaba ovog poglavlja, smisaono primenjuju odredbe Pravila koje važe za vrijednosne papire, te emitente iz Federacije BiH, kao i odredbe ZTVP-a, te posebni propisi Komisije kojim je regulisano ovo pitanje.

III.3. SLOBODNO TRŽIŠTE

Član 71. – Segmentacija Slobodnog tržišta za dionice privrednih društava

(1) Slobodno tržište za dionice privrednih društava se sastoji od slijedećih subsegmenta:

- Subsegment 1 (ST1)
- Subsegment 2 (ST2)
- Subsegment 3 (ST3)
- Subsegment za emitente u postupku stečaja

(2) Na ST1 su uvrštene dionice 30 emitenata koje spadaju u red najlikvidnijih vrijednosnih papira na Slobodnom tržištu, koji istovremeno imaju free-float faktor od minimalno 25% ili alternativno vrijednost tržišne kapitalizacije raspoložive investitorima od minimalno 2 miliona KM, na dan vršenja revizije, te koji redovno izvršavaju svoje obaveze izvještavanja.

(3) Revizija simbola na ST1 se vrši na polugodišnjem nivou, pri čemu se odabir simbola vrši rangiranjem svakog pojedinačnog simbola po slijedećim faktorima likvidnosti:

1. (Broj dana trgovine simbolom / Broj mogućih dana trgovine) * ostvareni promet simbolom
2. (Broj dana trgovine / Broj mogućih dana trgovine)
3. (Broj dana trgovine simbolom / Broj mogućih dana trgovine) * broj transakcija simbolom

Referentni period je posljednjih šest (6) mjeseci, a revizije se obavljaju u maju i novembru. U slučaju da se u periodu između revizija nad emitentom otvori stečajni postupak, njegove dionice se prebacuju na Subsegment za stečaj, a njegova pozicija se zamjenjuje dionicama emitenta koji je na zadnjoj reviziji bio slijedeći na listi.

(4) Prilikom uvrštenja na Slobodno tržište dionice se inicijalno uvrštavaju na ST2, gdje ostaju dok ne ispune uslove za prelazak na drugi subsegment Slobodnog tržišta.

(5) Na ST3 su uvrštene dionice emitenata koji neredovno ili nikako ne ispunjavaju svoje obaveze u pogledu izvještavanja. Investiranje u dionice ovih emitenata može biti vrlo rizično, budući da ne postoje osnovni finansijski pokazatelji niti informacije o poslovanju na osnovu kojih je moguće odrediti njihovu tržišnu cijenu. Stoga se investitori pozivaju na pojačan oprez prilikom trgovine ovim vrijednosnim papirima.

(6) Dionice emitenta se prebacuju sa ST2 na ST3 u slučaju da i pored pismene opomene Berze upućene emitentu najkasnije sedam (7) dana nakon roka za objavu izvještaja o poslovanju, te i nakon privremene obustave trgovine njegovim dionicama kao daljne mjere, ne dostavi nedostajući izvještaj. Privremena obustava trgovine se u ovom slučaju koristi u cilju zaštite investitora kako ne bi ulagali u vrijednosni papir emitenta koji će biti presegmentiran na najniži tržišni subsegment ST3.

(7) Povratak dionica emitenta koje su na ST3 na ST2 moguć je samo ako su ispunjeni slijedeći uslovi:

- Emitent je podnio zahtjev za presegmentaciju na ST2
- Emitent je potpisao ugovor sa Berzom o objavu podataka putem web-stranice SASE
- Emitent je dostavio sve izvještaje o poslovanju, u formatu i na način definisan Pravilnikom Komisije za vrijednosne papire, za posljednje tri (3) godine.

(8) Dionice koje su uvrštene na ST3 se isključuju sa Slobodnog tržišta ako su kumulativno ispunjeni slijedeći uslovi:

- emitent u roku od 12 mjeseci nakon presegmentacije na ST3 nije podnio zahtjev za vraćanje na ST2 u skladu sa stavom (7) ovog člana, i
- dionicama emitenta u periodu od 12 mjeseci nakon presegmentacije na ST3 nije obavljena niti jedna transakcija.

(9) Na Subsegment za emitente koji su u postupku stečaja se uvrštavaju dionice emitenata nad kojima je otvoren stečajni postupak.

III.3.1. Uvrštenje na Slobodno tržište

Član 72.

(1) Uprava Berze uvrštava vrijednosne papire u trgovanje na Slobodno tržište na zahtjev profesionalnog posrednika, kada su za to ispunjeni slijedeći uslovi:

- Tim vrijednosnim papirima se može trgovati na berzanskom tržištu
- U cjelosti su uplaćeni
- Slobodno su prenosivi

(2) Dokumentacija na osnovu koje Uprava na zahtjev profesionalnog posrednika odlučuje o uvrštenju vrijednosnih papira na Slobodno tržište je sljedeća:

- Obrazac zahtjeva za uvrštenje propisan od strane Uprave Berze
- Nalog klijenta za kupovinu ili prodaju vrijednosnog papira

(3) Vrijednosni papiri koji se uvrštavaju na Slobodno tržište se inicijalno prebacuju na subsegment Slobodnog tržišta ST2.

Član 73. - Dostava odluke

(1) Odluku o uvrštenju vrijednosnog papira u trgovanje na Slobodnom tržištu, Berza je dužna dostaviti članu Berze - podnosiocu zahtjeva i emitentu čiji vrijednosni papiri su uvršteni u trgovanje na Slobodno tržište, te obavijestiti ostale članove Berze, Komisiju, Registar i javnost.

Član 74. - Prigovor

Protiv odluke o uvrštenju ili odbijanju uvrštenja vrijednosnih papira u trgovanje na Slobodnom tržištu moguće je uputiti prigovor Nadzornom odboru, u roku od osam (8) dana po prijemu odluke, ali prigovor ne odlaže izvršenje odluke.

Član 75 – Izvještavanje emitenata čiji su vrijednosni papiri na Slobodnom tržištu

Emitenti čiji su vrijednosni papiri uvršteni na Slobodno tržište dužni su poštovati odredbe o izvještavanju u skladu sa propisima Komisije za vrijednosne papire.

III.3.3. Isključenje sa Slobodnog tržišta

Član 76. - Isključenje vrijednosnih papira iz Slobodnog tržišta

(1) Uprava Berze može isključiti vrijednosni papir iz Slobodnog tržišta u slučaju da vrijednosnim papirima istekne rok dospjeća, po službenoj dužnosti na osnovu informacije nadležnog organa da je izvršena promjena oblika emitenta, u slučajevima iz člana 71, stav (8), te u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

(2) Izuzetno od odredbi stava (1) ovog člana, Uprava Berze može isključiti vrijednosni papir emitenta koji, na osnovu dostupnih podataka, ne posluje odnosno koji se ne bavi privrednom djelatnošću. Isključenje se može izvršiti nakon dobijanja saglasnosti Komisije za vrijednosne papire.

(3) Prigovor protiv odluke o isključenju vrijednosnog papira iz trgovanja na Slobodnom tržištu se može uputiti Nadzornom odboru Berze u roku od osam (8) dana od dana prijema odluke, ali prigovor ne odlaže izvršenje odluke.

Član 77. - Privremeno isključenje vrijednosnih papira iz trgovanja na Berzi

(1) Uprava Berze može privremeno isključiti vrijednosni papir iz trgovanja na Berzi u slučaju obavještenja od strane Registra da je u toku neka korporativna radnja kod emitenta do završetka korporativne radnje.

(2) Nakon završene korporativne radnje Berza ponovno uključuje vrijednosni papir na Slobodno tržište na osnovu obavještenja od strane Registra.

(3) Uprava može privremeno, na period od najduže 15 dana, isključiti vrijednosnih papir sa Slobodnog tržišta ukoliko emitent, i pored pisanog upozorenja Berze, ne dostavi na propisani način izvještaj o poslovanju.

Član 78. - Dostava odluke

(1) Odluku o isključenju vrijednosnog papira iz trgovanja na Slobodnom tržištu Berza je dužna dostaviti emitentu vrijednosnih papira koji su isključeni iz trgovanja na slobodnom tržištu, svim članovima Berze, Komisiji, Registru, te obavijestiti javnost.

III.3.4. – Prijem vrijednosnih papira emitenta sa sjedištem izvan FBiH na Slobodno tržište

Član 79. – Vrijednosni papiri emitenta sa sjedištem izvan FBiH

Vrijednosni papiri emitenta sa sjedištem izvan Bosne i Hercegovine ne mogu biti uvršteni na Slobodno tržište.

IV TRGOVANJE VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA

IV.1. – Trgovanje vrijednosnim papirima na Berzanskom tržištu

Član 80. - Berzanski poslovi

(1) Berzanski poslovi su kupovina i prodaja vrijednosnih papira uvrštenih na tržište Berze koji se zaključuju putem BTS-a.

(2) Berzanski poslovi mogu biti promptni ili terminski. Terminske Berzanske poslove regulišu posebna pravila Berze.

(3) Promptni Berzanski poslovi su oni kod kojih se obaveze iz zaključenih Berzanskih poslova ispunjavaju u roku od tri radna dana nakon zaključenja posla (T+3), odnosno u skladu sa pravilima Registra i Uputstvom Berze.

(4) Sve odredbe koje regulišu trgovanje u ovom poglavlju odnose se, ukoliko to nije drugačije naznačeno, kako na vrijednosne papire uvrštene u Kotaciju tako i na Slobodno tržište.

Član 81. - Stranke Berzanskih poslova

(1) Berzanske poslove mogu zaključiti samo članovi Berze.

(2) Brokери moraju imati ovlaštenje za obavljanje svih ili samo nekih Berzanskih poslova. Ovlaštenje se izdaje na formularu koji propisuje Berza.

Član 82. - Prijavljivanje vanberzanske i OTC trgovine

Obaveze i način sprovođenja kupovine i prodaje vrijednosnih papira koje članovi Berze zaključe van Berze (vanberzanska i OTC trgovina) regulisani su propisima Komisije za vrijednosne papire, Registra vrijednosnih papira i Berze.

Član 83. - Predmet Berzanskih poslova

(1) Predmet Berzanskih poslova su uvršteni vrijednosni papiri, uključujući i nedospjele prateće kupovine, prava i obaveze.

(2) Datum od kojeg se počinje trgovati bez prava na kupon, odnosno dividendu, određen je Zakonom o privrednim društvima odnosno propisima koji regulišu obračun i poravnanje.

Član 84. – Cijena, cjenovni korak i količina berzanskih poslova

(1) U Berzanskom poslovanju cijena vrijednosnih izražava papira je izražena kursom koji je veći od nule (0).

(2) Cijena dionica je izražena u konvertibilnim markama (KM) za jedan lot.

(3) Cijena obveznica i drugih dužničkih vrijednosnih papira je izražena u procentima od nominalne vrijednosti ili u procentima od još neisplaćene glavnice (anuitetne obveznice) bez dopisanih kamata.

(4) Kupac obveznica, odnosno drugih dužničkih vrijednosnih papira je, pored cijene iz trećeg stava ovog člana, dužan plaćati i skupljene, a još nedospjele kamate u skladu sa pravilima Registra. Obračun skupljenih kamata koje kupac obveznica duuguje prodavcu obavlja Registar.

(5) Cjenovni korak predstavlja najmanju dozvoljenu izmjenu kursa ponude za kupovinu ili za prodaju vrijednosnih papira pri unošenju naloga.

(6) Cjenovni korak za uvrštene vrijednosne papire određuje Uprava.

(7) Preko BTS se trguje vrijednosnim papirima u lotovima čiju veličinu određuje Uprava. Jedan (1) lot predstavlja količinsku jedinicu za trgovanje na Berzi.

(8) Količina može biti samo prirodni broj.

Član 85. - Dani trgovanja i trajanje Berzanskog trgovanja

(1) Berzansko trgovanje se odvija svakog radnog dana. Za državne praznike, druge slobodne dane i u slučaju posebnih okolnosti se na Berzi ne trguje.

(2) Kalendar neradnih dana se donosi krajem godine za narednu godinu.

(3) Ukoliko član Berze donese odluku da ne radi mimo zvaničnih neradnih dana Berze, o tome je dužan pravovremeno obavijestiti sve svoje klijente.

(4) Uprava određuje vremenski raspored Berzanskog trgovanja u toku dana trgovine. Izmjena u rasporedu Berzanskog trgovanja mora se objaviti najmanje pet (5) dana prije predviđene izmjene.

(5) U izuzetnim slučajevima, 3/4 (75%) aktivnih članova Berze mogu pismenim putem predložiti izmjenu vremenskog rasporeda Berzanskog trgovanja.

Član 86. - Način trgovanja

(1) BTS je kompjuterski podržan informatički sistem koji omogućava unos, izmjenu i odstranjenje naloga, zaključenje Berzanskih poslova, pregledanje naloga i zaključenih Berzanskih poslova te pregled informacija o trgovanju i vrijednosnim papirima koji su uvršteni na Berzi.

(2) Vrijednosnim papirima koji su uvršteni na tržište Berze se trguje putem kontinuirane (MFTS) i aukcijske trgovine.

(3) Kontinuirani način trgovine (MFTS) se koristi na slijedećim segmentima i subsegmentima tržišta:

- Kotacija: tržište dionica privrednih društava, tržište dionica IF-ova, tržište obveznica i tržište ostalih vrijednosnih papira,

- Slobodno tržište: tržište dionica privrednih društava na subsegmentima ST1 i ST2, tržište obveznica, tržište ostalih vrijednosnih papira.

(4) Aukcijski način trgovine, sa jednom ili više dnevnih aukcija, se koristi na slijedećim segmentima i subsegmentima tržišta:

- Slobodno tržište: tržište dionica privrednih društava na subsegmentu ST3 i subsegmentu za emitente u postupku stečaja.

(5) Pored toga, Uprava može za posebne namjene definisati hibridne načine trgovine, kod kojih se detalji zaključivanja transakcija i namjena regulišu Pravilnikom na koji Komisija daje saglasnost.

IV.1.1. – Prijem naloga klijenata

Član 87. – Osnova za Berzansko posredovanje

(1) Prije prijema prvog naloga klijenta za kupovinu, odnosno prodaju vrijednosnih papira, član Berze mora sa klijentom zaključiti ugovor o obavljanju brokerskih poslova u pismenom obliku. Ugovor o obavljanju brokerskih poslova je ugovor kojim se član Berze obavezuje da će izvršavati kupovine i prodaje vrijednosnih papira po nalogima i za račun klijenta, a klijent se obavezuje da će za obavljanje tih usluga plaćati proviziju i ostale naknade.

(2) Ugovor o obavljanju brokerskih poslova u pismenom obliku se zaključuje u skladu sa propisima Komisije.

(3) Svaki nalog koji član Berze dobije od svog klijenta, mora sadržavati sve potrebne podatke za nesmetano i jasno izvršavanje naloga, naročito vrstu naloga, rok važenja, vrstu i količinu vrijednosnih papira koji su predmet naloga.

Član 88. - Definicija naloga

(1) Nalog je jednostrana izjava volje nalagodavca upućena profesionalnom posredniku da u svoje ime i za račun nalagodavca obavi određeni posao sa vrijednosnim papirima

(2) Naloge klijenata profesionalni posrednik izvršava unosom odgovarajućeg naloga u BTS.

(3) Obavezni elementi naloga za kupovinu i prodaju vrijednosnih papira su:

- Firma i sjedište brokerske kuće;
- Ime, prezime, adresa i broj lične karte ili pasoša, ukoliko je nalagodavac strano fizičko lice, odnosno ime i prezime, adresa i broj lične karte ili pasoša lica ovlaštenog za potpisivanje naloga, ukoliko je nalagodavac pravno lice;
- Šifra nalagodavca koju dodjeljuje brokerska kuća prilikom potpisivanja ugovora o obavljanju brokerskih poslova;
- Datum i vrijeme prijema naloga, evidencijski broj naloga;
- Broj računa nalagodavca kod Registra, ukoliko nalagodavac posjeduje otvoren račun;
- Navod berze ili drugog uređenog javnog tržišta na kojemu se trguje vrijednosnim papirom koji je predmet naloga;
- Identifikaciona oznaka vrijednosnog papira koja važi na berzi ili drugom uređenom javnom tržištu na kojemu se trguje navedenim vrijednosnim papirima;
- Broj vrijednosnih papira koji se kupuje / prodaje;
- Uslovi izvršenja naloga u pogledu dinamike izvršenja i količinskih i cjenovnih ograničenja;
- Navod iznosa ili procenta provizije brokerske kuće;
- Navod rizika poslovanja sa vrijednosnim papirima, kao i navod nemogućnosti garantovanja ostvarivanja bilo kakve dobiti od kupoprodaje vrijednosnih papira;
- Potpis nalagodavca, lica koje je kod brokerske kuće ovlašteno za prijem naloga, kao i lica koje je kod brokerske kuće ovlašteno za kontrolu naloga;

- Izuzetno od prethodne tačke, kod ugovaranja naloga putem e-trading i telefona pod uslovom da član Berze osigura pouzdan način identifikacije i zaštite klijenta, potpis nalogodavca može biti isključen.
- Kod naloga za prodaju, naznaka da li će se sredstva od prodaje isplatiti na bankovni račun klijenta sa naznakom broja računa ili će se zadržati na namjenskom računu brokerske kuće kao avans za kupovinu.

Član 89. - Primanje naloga stranaka

(1) Član je dužan primiti nalog klijenta, ukoliko je isti izdat u skladu sa zakonom, propisima Komisije, Pravilima i ostalim aktima Berze.

(2) Član Berze prima naloge stranaka za kupovinu, odnosno prodaju vrijednosnih papira u sjedištu društva, odnosno u poslovnici koja izvršava naloge stranaka.

(3) Nalog se smatra primljenim sa upisom u knjigu naloga koja se vodi u elektronskom obliku i nalazi se u prostorijama člana Berze.

(4) Upis naloga u knjigu naloga se vrši hronološkim redoslijedom prijema i nalozi se označavaju pripadajućim rednim brojem.

(5) Nalog se može primiti telefonski ili na elektronski način ukoliko član Berze ima obezbjeđen sistem arhiviranja i identifikacije klijenata na taj način primljenih naloga. Kod prijema naloga putem telefona član Berze mora obezbjeđiti tonski zapis uz obavezu provjere identiteta klijenta.

(6) Član Berze koji izvršava nalog klijenta dužan je da preduzme sve aktivnosti kako bi se nalog nesmetano izvršio. Ovo uključuje i osiguranje prenosa vrijednosnih papira koji su predmet naloga sa registarskog računa klijenta na njegov klijentski račun otvoren kod člana Berze.

(7) Član Berze mora osigurati svoje klijente sa pravovremenim i potpunim informacijama o trgovini na Berzi, a koje se tiču aktivnosti koje su poduzete po nalogu klijenta.

Član 90. - Potvrda o prijemu naloga klijenta

(1) Član Berze mora klijentu uručiti potvrdu o prijemu naloga koja sadrži:

- oznaku da se radi o prijemu naloga,
- ime i prezime / naziv klijenta,
- broj računa klijenta kod Registra,
- datum i vrijeme (sat i minut) prijema naloga, u slučaju prijema naloga u poslovnici člana Berze ili drugog pravnog lica koja ne izvršava naloge unosi se i datum i vrijeme prosljeđivanja naloga u sjedište ili poslovnicu člana koja izvršava naloge,
- oznaku vrijednosnog papira,
- vrstu naloga (kupovni, prodajni),
- tip naloga s obzirom na cijenu i vrijeme važenja,
- količinu,
- eventualne druge uslove za izvršenje naloga,
- naziv člana berze i poslovnicu člana Berze, odnosno pravnog lica u čijoj se poslovnici prima nalog,
- ime i prezime i potpis odgovornog lica člana Berze,

(2) Član Berze mora stranci poslati potvrdu o prijemu naloga najkasnije slijedeći radni dan nakon prijema naloga.

(3) Odredbe prethodnih stavova ovog člana se smislaono primjenjuju i u slučaju izmjene odnosno opoziva naloga.

Član 91. - Odbijanje prijema naloga

(1) Član Berza je dužan odbiti nalog klijenta u slučajevima kada je odbijanje prijema naloga propisano ZTVP-om, kao i u slučajevima u kojima bi prijem i izvršenje naloga predstavljalo kršenje zabrana definisanih u Poglavlju V ovih Pravila.

(2) Ako član ne želi primiti nalog klijenta, o tome mora klijenta obavijestiti odmah. U obavještenju mora navesti razlog odbijanja prijema naloga, o čemu odgovorna osoba člana Berze sačinjava službenu zabilješku.

Član 92. - Pokrivenost naloga klijenata

(1) Nalozima klijenata za trgovanje koje član Berze izvršava moraju prije izvršenja biti u potpunosti pokriveni s obzirom na cijenu i količinu, bez obzira da li se radi o nalogima za kupovinu ili za prodaju.

(2) Provjera pokrivenosti podrazumijeva:

- prijenos vrijednosnih papira sa Regstarskog na klijentski račun u skladu sa nalogom klijenta,
- za kupovne naloge: da li je klijent uplatio avans, u skladu sa propisima Komisije za vrijednosne papir, na namjenski račun brokerske kuće,
- za prodajne naloge: da li klijent ima dovoljno slobodno raspoloživih vrijednosnih papira na svom računu.

(3) Član Berze u potpunosti je odgovoran za postupanje sa nalogima za trgovanje i odgovara za štetu koju prouzrokuje klijentu svojim nepravilnim, neodgovornim ili nemarnim postupanjem sa njegovim nalogom.

Član 93. - Izvršavanje naloga stranaka

(1) Član Berze smije naloge za kupovinu, odnosno prodaju tržišnih vrijednosnih papira izvršavati samo preko BTS-a.

(2) Član Berze mora izvršiti nalog klijenta na način kao što glasi, a u skladu sa pozitivnim propisima.

(3) Ako klijent u nalogu ne odredi cijenu po kojoj član mora izvršiti nalog za kupovinu, odnosno prodaju vrijednosnih papira, takav nalog prestaje važiti istekom dana u kojem ga je član Berze primio, odnosno istekom prvog sljedećeg radnog trgovačkog dana ukoliko je nalog primljen u vrijeme kada nije moguće unositi naloge u BTS. Broker izvršava ovaj nalog unosom naloga bez navođenja cijene.

(4) Član Berze dužan je obezbijediti da se nalog izvrši u roku od 24 sata nakon njegovog prijema bez obzira na vrstu ovlaštene lokacije u kojoj je nalog primljen.

Član 94. - Način izvršavanja naloga stranaka

(1) Član Berze izvršava naloge stranaka za kupovinu, odnosno prodaju vrijednosnih papira unosom odgovarajućeg naloga u u BTS u sjedištu člana Berze, odnosno u poslovnicu člana Berze koja izvršava naloge stranaka u skladu sa Pravilima Berze i propisima Komisije.

(2) Član Berze mora izvršiti nalog klijenta odmah kada su ispunjeni uslovi za izvršenje naloga. Smatra se da su uslovi za izvršenje ispunjeni kada član Berze primi nalog i prođe rok za odbijanje naloga, a to omogućavaju pravila o djelovanju BTS, te nakon što izvrši provjeru pokrivenosti naloga u skladu sa ovim Pravilima.

(3) Član Berze mora izvršavati naloge stranaka za kupovinu, odnosno prodaju vrijednosnih papira po redosljedu prijema odgovarajućih naloga za takvu kupovinu, odnosno prodaju, u skladu sa propisima Komisije za vrijednosne papire.

(4) Član Berze ne smije kupiti, odnosno prodati vrijednosni papir za svoj račun ili za račun zaposlenog kod člana Berze ako zbog takve kupovine, odnosno prodaje ne bi mogao izvršiti istovremeni nalog klijenta za kupovinu, odnosno prodaju, odnosno ako bi to bilo moguće izvršiti samo pod uslovima koji su za klijenta manje povoljni.

Član 95. - Povlačenje naloga

(1) Član Berze može za vrijeme otvorenog tržišta izvršiti povlačenje naloga klijenta iz BTS-a ukoliko posjeduje odgovarajući nalog klijenta, te vremenski raspored trgovanja to dozvoljava.

(2) Berza može povući naloge za trgovanje člana Berze iz BTS-a u sljedećim slučajevima:

- prilikom zaustavljanja, tj. suspendovanja ili trajnog obustavljanja trgovine određenim vrijednosnim papirom,
- trajnog isključenja člana iz poslovanja na Berzi,
- na pismeni zahtjev člana Berze, ukoliko isti nije u mogućnosti sam obaviti povlačenje,
- u slučaju greške u funkcionisanju BTS-a ili neke druge tehničke greške u informacionom sistemu.

Član 96. - Vrste računa

BTS omogućava upotrebu sljedećih vrsta računa:

- kućni (dilerski) račun - je račun koji članovi berze upotrebljavaju za naloge koje izvršavaju u svoje ime i za svoj račun. Član berze može imati samo jedan kućni račun. Član berze može poslovati za svoj račun samo preko svog kućnog računa
- račun klijenta, je račun koji članovi berze upotrebljavaju za naloge koje izvršavaju u svoje ime i za račun nalogodavca. Kod svakog naloga za račun nalogodavca, brokeri moraju upisati oznaku računa klijenta
- zajednički račun, je posebna vrsta računa klijenata, koji članovi berze upotrebljavaju za unos naloga, odnosno zaključivanje poslova u svoje ime i za tuđi račun, u skladu sa Pravilima.
- račun trgovanja vlastitim dionicama, je račun koji članovi berze upotrebljavaju za naloge koje izvršavaju u svoje ime i za račun klijenta – emitenta vrijednosnih papira kojima se trguje.
- skrbnički račun je račun koji članovi Berze upotrebljavaju za naloge koje izvršavaju u svoje ime i za račun banke skrbnika.
- portfolio račun je račun koji članovi Berze upotrebljavaju za naloge koje izvršavaju u svoje ime a za račun klijenta po osnovu ugovora o upravljanju portfolijom.

Član 97. - Izvršavanje naloga za račun više stranaka

(1) Kada član Berze istovremeno primi više naloga stranaka za kupovinu odnosno prodaju vrijednosnih papira sa jednakim uslovima izvršenja, takve naloge može udružiti u jedan nalog i izvršiti ga (u daljem tekstu: nalog za zajednički račun).

(2) Pri trgovanju za zajednički račun, član Berze ne smije zaključivati poslove za svoj račun, odnosno račun zaposlenog kod člana Berze.

(3) Kada se na osnovu naloga za zajednički račun zaključi jedan ili više poslova, član Berze mora prava i obaveze iz takvog posla, odnosno poslova prenijeti na klijenta prema slijedećim pravilima:

- ako je posao, odnosno poslove zaključio za jednaku cijenu, a količina vrijednosnih papira nije dovoljna za izvršenje cjelokupnih naloga svih stranaka, najprije se u cjelini izvrši nalog onog klijenta koju je član Berze primio prije naloga slijedećeg klijenta,
- ako je poslove zaključio po različitim cijenama, za najpovoljniju cijenu se najprije u cjelini izvrši nalog klijenta koji je član Berze primio prije naloga slijedećeg klijenta.

(4) Mogućnost upotrebe naloga za zajednički račun zavisna je od podrške Registra vrijednosnih papira za ovu vrstu naloga.

Član 98. - Preknjiženje vrijednosnih papira na račun klijenta

Član berze mora, u skladu sa pravilima koja regulišu ispunjenje obaveza iz zaključenih berzanskih poslova, osigurati da se na dan ispunjenja posla vrijednosni papiri koje je kupio za račun pojedinog klijenta preknjiže na račun tog klijenta.

Član 99. - Novčana sredstva klijenata

(1) Član Berze mora kod banke sa kojom je zaključio ugovor o obavljanju poslova depozitara (u daljem tekstu: depozitar) otvoriti poseban račun preko kojeg prima uplate i vrši isplate iz poslova koje je zaključio za račun klijenata i vodi novčana sredstva klijenata.

(2) Član Berze preko računa iz prvog stava ovog člana ne smije primati uplate i izvršavati isplate iz poslova koje je zaključio za svoj račun.

(3) Član Berze je dužan sredstva od prodaje vrijednosnih papira i neiskorišteni avans isplatiti klijentu čim se za to steknu uslovi, odnosno sa istim postupati u skladu sa zahtjevom klijenta, pri svemu tome poštujući pozitivne propise.

(4) Član Berze ne smije upotrebljavati novčana sredstva stranaka ni za svoj račun ni za račun drugih stranaka.

Član 100. - Obračun obavljenog posla

(1) Član Berze mora najkasnije slijedeći radni dan po ispunjenju obaveze iz posla koji je zaključio za račun klijenta, klijentu poslati obračun obavljenog posla.

(2) Ispis iz prvog stava ovog člana mora obuhvatati slijedeće podatke:

- ime i prezime, odnosno naziv klijenta,

- broj računa klijenta kod Registra,
- oznaku vrijednosnog papira,
- količinu,
- cijenu,
- vrstu posla (kupovina odnosno prodaja),
- datum i vrijeme zaključenja posla,
- obračun provizija,
- iznos eventualnog neiskorištenog avansa za kupovinu,
- ukupnu visinu obaveze, odnosno potraživanja klijenta po eventualno položenom avansu,
- potpis odgovornog lica člana Berze.

Član 101.

Član Berze mora čuvati evidenciju svih naloga i evidenciju o svim zaključenim poslovima najmanje pet (5) godina od kraja poslovne godine u kojoj je došlo do poslovnog događaja koji dokumenti iskazuju.

IV.1.2 – Berzanski sistem trgovine - BTS

Član 102. - Stanja vrijednosnih papira

(1) U BTS-u vrijednosni papir se može nalaziti u jednom od slijedećih stanja:

- trgovan – njime se trguje preko BTS, u skladu sa Pravilima,
- zadržan – sistem BTS ne omogućava zaključenje poslova sa njim, unos naloga je moguć,
- zaustavljen – sistem BTS ne omogućava zaključenje poslova sa njim, unos naloga nije moguć,
- privremeno ili trajno isključen – vrijednosni papir se privremeno ili trajno isključuje iz sistema BTS.

(2) Stanje vrijednosnih papira se mijenja na osnovu rješenja Uprave ili Odbora, kada su za to ispunjeni uslovi iz Pravila.

Član 103. - Stanja naloga

(1) U sistemu BTS se pojedini nalozi mogu nalaziti u jednom od slijedećih stanja:

- aktivan – njihovo izvršavanje je u skladu sa ograničenjima cijena u članu 118,
- neaktivan – nalog čije bi izvršavanje značilo kršenje odredaba člana 118. Sistem BTS ne omogućava zaključivanje poslova sa neaktivnim nalogima,
- zadržan – nalog koji nije dozvoljeno izvršiti. Naloge može u skladu sa Pravilima zadržati berza ili član. Ponovno ih može aktivirati samo član. Pri aktiviranju, nalozi dobijaju novu vremensku oznaku i, u skladu sa ograničenjem iz člana 118. Pravila, postavljaju se u aktivno, odnosno neaktivno stanje.
- dinamički zadržan: nalog koji je zadržan kao posljedica početka prekidbene aukcije. Ovi nalozi se automatski aktiviraju od strane BTSa u okviru sprovođenja prekidbene aukcije,
- stopiran - nalog koji se aktivira na tržištu kada se dostigne stop cijena te se, s obzirom na ograničenja cijena, postavlja u aktivno ili neaktivno stanje.

(2) Kod izmjene graničnih vrijednosti ograničenja u članu 118. Pravila, BTS premješta nalog u odgovarajuće aktivno, odnosno neaktivno stanje, pri čemu se ne mijenja vremenska oznaka naloga.

Član 104. - Moguća stanja tržišta

(1) Tržište BTS-a se može nalaziti u jednom od sljedećih stanja:

- zatvoreno (closed): unos, izmjena i povlačenje naloga nije moguća. Transakcije se ne sklapaju. Moguć uvid u sopstvene naloge, ali ne i u dubinu tržišta.
- pred-otvaranje (pre-open): pregled, unos, izmjena i povlačenje naloga je moguća. Transakcije se ne sklapaju.
- otvaranje (opening)
- otvoreno tržište (open) - pregled, unos, izmjena, povlačenje i sklapanje transakcija shodno ovim Pravilima je moguće.

(2) U toku dana trgovine po kontinuiranom algoritmu trgovine, tržište BTS-a prolazi kroz sljedeća stanja:

- zatvoreno tržište
- pred-otvaranje
- otvaranje
- otvoreno tržište
- zatvoreno tržište

(3) U toku dana trgovine po aukcijskom algoritmu trgovine, tržište BTS-a nalazi se u sljedećim stanjima:

- zatvoreno tržište
- pred-otvaranje
- otvaranje
- zatvoreno tržište

(4) Uprava određuje tačan vremenski raspored i učestalost trajanja pojedinih stanja tržišta.

(5) Kod hibridnih načina trgovine iz člana 86. stav (2) ovih Pravila, Uprava može definisati poseban raspored stanja tržišta.

Član 105. - Vrste naloga

Klijent prilikom izdavanja naloga ima sljedeće mogućnosti odabira:

- (1) Obzirom na vrstu: kupovni ili prodajni nalog.
- (2) Obzirom na cijenu: tržišni, limitirani i limitirani sa diskrecijom i stop nalog.
- (3) Obzirom na vrijeme validnosti naloga: dnevni, otvoreni i nalog do određenog datuma.
- (4) Obzirom na dodatne uslove prikaza i izvršenja: nalog sa skrivenom količinom.
- (5) Obzirom na posebne uslove izvršenja: nalog na sve ili ništa, nalog sa minimalnom količinom prvog zaključenog posla i nalog sa minimalnom količinom svih zaključenih poslova.
- (6) Mogućnost izdavanja pojedinih vrsta naloga ograničena je algoritmom trgovine koji se koristi (aukcijski ili kontinuirani).

Član 106. - Cjenovno ograničenje

(1) Vrste naloga, obzirom na kurs vrijednosnih papira, su:

- tržišni nalog – nalogodavac ne postavlja ograničenja s obzirom na kurs. Izvršava se unosom naloga u BTS bez navođenja cijene.

- limitirani nalog sa diskrecijom – nalogodavac postavlja gornju granicu (kupovni nalog) tj. donju granicu (prodajni nalog) i ovlašćuje brokera da smije izvršiti nalog (unosom naloga u BTS) po cijeni koja je 20% manja od limita (kupovni nalog) tj. 20% veća od limita (prodajni nalog). Ovaj nalog važi maksimalno 30 dana od dana izdavanja naloga..
- limitirani nalog – nalogodavac određuje gornji limit (kupovni nalog) ili donji limit (prodajni nalog) po kojem je spreman kupiti/prodati vrijednosne papire koji su predmet naloga. Nalog se izvršava unosom naloga sa navedenom cijenom u BTS.
- stop nalog – koji sadrži dodatni parametar, stop cijenu. Kada se na tržištu dostigne stop cijena, nalog se automatski aktivira kao stop tržišni nalog, odnosno stop limitirani nalog, te izvršava ako postoje uslovi na tržištu.

Član 107. - Ograničenja vremenske validnosti naloga

(1) Nalozi sa ograničenjem vremenske validnosti su nalozi gdje su, pored obaveznih komponenata unosa naloga dati i vremenski uslovi važenja naloga. Standardna postavka BTS-a je dnevni nalog (tj. Ukoliko se u nalog ne unese drugačije, nalog se smatra dnevnim nalogom). Moguća je dodatna upotreba skrivene količine ili posebnih uslova izvršenja. Mogući su slijedeći oblici naloga sa dodatnim uslovom vremenskog važenja:

- dnevni nalog – važi samo isti dan na koji je unesen, a nakon zatvaranja, BTS neizvršene dnevne naloge automatski odstranjuje prije početka trgovanja slijedećeg dana.
- otvoreni nalog – važi do izvršenja na tržištu, odnosno do odstranjenja od strane člana Berze koji ga je unio, kada primi odgovarajući nalog klijenta. Otvoreni nalog važi najviše šest (6) mjeseci od dana unosa, nakon čega ga BTS automatski odstranjuje.
- nalog do uključno određenog datuma – je nalog koji važi od trenutka izdavanja naloga do uključno određenog datuma. Nalog do uključno određenog datuma važi najviše šest (6) mjeseci od dana unosa naloga. Ako nalog nije ispunjen do uključno izabranog datuma ili u roku od šest (6) mjeseci od dana unosa, izmjene ili potvrde, BTS ga automatski odstranjuje.

Član 108. – Nalog sa skrivenom količinom

(1) Nalog sa skrivenom količinom je nalog kod kojeg na tržištu nije prikazana cjelokupna količina naloga. Na tržištu je prikazana samo vidljiva količina vrijednosnih papira, a ostatak do cjelokupne količine naloga je pohranjen u skrivenoj količini naloga, koja na tržištu nije vidljiva. Ovakav nalog se u BTS-u posebno označava.

(2) Kombiniranje naloga sa skrivenom količinom sa naložima sa posebnim uslovima izvršenja nije moguće.

(3) Minimalna vrijednost naloga kod kojeg je moguće koristiti skrivenu količinu iznosi 10.000,00 KM. Ukoliko vrijednost unesenog naloga sa skrivenom količinom padne ispod navedenog iznosa, on se automatski pretvara u nalog u kojem je cjelokupna količina vidljiva. Za izračunavanje opravdanosti korištenja skrivene količine se koristi ukupna količina i cijena iz naloga. Ukoliko se radi o tržišnom nalogu, za izračun opravdanosti korištenja skrivene količine se koristi posljednji zvanični službeni kurs vrijednosnog papira. Ukoliko on nije utvrđen, korištenje tržišnog naloga sa skrivenom količinom kod predmetnog vrijednosnog papira nije moguće dok se ne utvrdi barem jedan zvanični kurs.

Član 109. - Nalozi sa posebnim uslovima izvršenja

(1) Nalozi sa posebnim uslovima izvršenja su nalozi kod kojih je, pored obaveznih komponenata kod unosa naloga, dato i ograničenje najmanje moguće količine kojom je moguće zaključiti posao. Takvi

nalozi se na tržištu prikazuju odvojeno od naloga bez posebnih uslova, te su primjereno označeni. Nalozi sa posebnim uslovima izvršenja se ne uzimaju u obzir kod izračunavanja ravnotežnog kursa.

(2) Vrste naloga sa posebnim uslovima izvršenja su:

- "sve ili ništa" nalog – je nalog koji se izvršava samo ako se izvrši cjelokupna količina naloga. Nalog se na tržištu prikazuje odvojeno od naloga bez posebnih uslova, te je primjereno označen. Moguća je upotreba ograničenja vremenske validnosti naloga.

- nalog sa minimalnom količinom prvog zaključenog posla – je nalog kod kojeg se prvi posao zaključuje količinom čija je vrijednost jednaka ili veća od 1.000,00 KM, a preostali dio naloga se mijenja u ograničeni nalog. Moguća je upotreba ograničenja vremenske validnosti naloga.

- nalog sa minimalnom količinom svih zaključenih poslova – je nalog kod kojeg se poslovi zaključuju samo sa količinom čija je vrijednosti jednaka ili veća od 1.000,00 KM. Moguća je upotreba ograničenja vremenske validnosti naloga. Ukoliko je preostali dio naloga manji od minimalne količine tog naloga, isti se mijenja tako da je minimalna količina jednaka preostaloj količini naloga.

(3) Unos naloga iz prethodnog stava nije moguć pri aukcijskom načinu trgovanja.

Član 110. - Vrijeme unosa naloga

(1) Vrijeme unosa naloga je vrijeme koje BTS dodjeljuje nalogu pri njegovoj registraciji u centralnoj elektronskoj knjizi naloga u BTS. Pri određivanju vremenske oznake naloga uvažava se vrijeme sistema BTS. Nalogu se dodjeljuje jedinstveni identifikacijski broj (order number)

Član 111. - Redoslijed naloga

(1) Pri unosu naloga u BTS, ovaj svakom nalogu dodjeljuje vremensku oznaku koja je jednaka vremenu unosa.

(2) Redoslijed naloga BTS određuje tako da pri izvršavanju aktivnih kupovnih naloga imaju prednost aktivni nalozi sa višom cijenom odnosno pri izvršavanju aktivnih prodajnih naloga aktivni nalozi sa nižom cijenom. Ako je u okviru iste cijene više aktivnih naloga, redoslijed se određuje tako da prednost imaju aktivni nalozi sa manjom vremenskom oznakom. Tržišni nalozi imaju prioritet u odnosu na naloge koji sadrže cijenu. Zadržani nalozi se pri određivanju redoslijeda ne uzimaju u obzir.

(3) Ukoliko nalog sa posebnim uslovom izvršenja s obzirom na odredbe prethodnog stava ima prednost pred pojedinim drugim nalogima, ali ga zbog posebnog uslova nije moguće izvršiti, preskoči se pri izvršavanju pojedinog suprotnog naloga. Izvršavanje suprotnog naloga se nastavlja na slijedećem nalogu po redoslijedu s obzirom na prethodni stav.

(4) Zaključivanje poslova mimo redoslijeda naloga iz prethodna dva stava nije dozvoljeno.

Član 112. - Obavezne i proizvoljne komponente pri unosu naloga u BTS

(1) Pri unosu naloga u BTS obavezne su slijedeće komponente:

- simbol vrijednosnog papira
- oznaka člana Berze
- oznaka brokera
- količina vrijednosnih papira za kupovinu ili prodaju
- vrsta računa

- broj računa

(2) Pri unosu naloga u BTS proizvoljne su slijedeće komponente, t.j. zavise od naloga klijenta:

- kurs vrijednosnog papira,
- vremenska ograničenja validnosti naloga,
- korištenje skrivene količine posebni,
- posebni uslovi vezani sa izvršenjem količine vrijednosnih papira,
- navod koji služi kao napomenu brokeru.

Član 113. - Otvaranje tržišta

(1) Otvaranje tržišta je proces prelaska tržišta iz stanja pred-otvaranja u stanje otvorenog tržišta kod kontinuirane trgovine. U ovom periodu nije moguće unositi nove, odnosno mijenjati ili odstranjivati postojeće naloge. Proces otvaranja tržišta izvodi se u 3 uzastopna koraka:

- početak otvaranja tržišta je slučajno određen od strane BTS u periodu od 5 minuta
- otvaranje tržišta bez naloga sa posebnim uslovima izvršenja
- provjeravanje mogućnosti izvršenja naloga sa posebnim uslovima izvršenja.

(2) Otvaranje tržišta bez naloga sa posebnim uslovima izvršenja se u zavisnosti od stanja na tržištu izvodi na jedan od slijedećih načina:

- ako je najbolja prodajna cijena viša od najbolje kupovne cijene, poslovi se ne zaključuju,
- ako je najbolja kupovna cijena jednaka ili viša od najbolje prodajne cijene, poslovi se zaključuju po ravnotežnoj cijeni, prema redoslijedu naloga iz člana 111. ovih Pravila.

(3) Po zaključenom postupku otvaranja tržišta bez naloga sa posebnim uslovima izvršenja, nalozi sa posebnim uslovima izvršenja izvršavaju se tako da se uzastopno provjerava mogućnost njihovog izvršavanja prema redoslijedu naloga iz člana 111. ovih Pravila.

(4) Po završetku provjeravanja naloga sa posebnim uslovima izvršenja, postupak otvaranja tržišta je završen. Kontinuirana trgovina se nalazi u stanju otvorenog tržišta.

Član 114. - Ravnotežna cijena

(1) Ravnotežna cijena je cijena pri kojoj se, pri otvaranju tržišta, poslovi među nalogima bez posebnih uslova zaključuju tako da je postignut količinski najveći obim prometa vrijednosnim papirom.

(2) Ako se najveći obim prometa vrijednosnim papirima može postići kod više različitih cijena, ravnotežna cijena je ona pri kojoj ostaje najmanje viška vrijednosnih papira.

(3) Ako postoji više naloga pri kojem bi višak, iz stava 2. ovog člana, bio isti, uzima se najviša cijena ukoliko se radi o nalogu za prodaju, odnosno najniža cijena ukoliko se radi o nalogu za kupovinu.

(4) Ako postoji više cijena sa istom količinom i istovjetnim viškom, uzima se cijena koja je bliža zadnjoj ravnotežnoj cijeni. Ako dvije cijene imaju istu razdaljinu od zadnje ravnotežne cijene, uzima se veća cijena.

(5) Ukoliko postoji više cijena sa istom količinom i istim ostatkom/viškom i ne postoji zadnja ravnotežna cijena, uzima se srednja cijena koja se zaokružuje na sljedeću cijelovitu cijenu.

Član 115. - Otvoreno tržište

(1) Kod kontinuiranog trgovanja, u vrijeme kada je tržište otvoreno za trgovanje, BTS automatski zaključuje posao s obzirom na slaganje uslova aktivnih naloga, pri čemu se uvažava redoslijed iz člana 111. ovih Pravila.

(2) Ako je kod kontinuiranog trgovanja unesena kupovna cijena viša, odnosno unesena prodajna cijena niža, od najbolje suprotne cijene, te su ispunjeni ostali uslovi, BTS u okviru ograničenja člana 118. automatski zaključuje poslove po cijeni najpovoljnijeg suprotnog naloga. Zaključivanje poslova sa eventualnim ostatkom naloga se izvodi na visinu unesene cijene.

(3) Na otvorenom tržištu, pri zaključenju poslova, tržišni nalog ne može imati cijenu izvan statičkih limita u situaciji kada drugorangirani nalog ima cijenu jednaku cijeni statičkog limita.

(4) Ako je kod aukcijskog trgovanja unesena kupovna cijena viša, odnosno prodajna cijena niža od najbolje suprotne cijene, te su ispunjeni ostali uslovi, BTS u okviru ograničenja iz člana 118. automatski zaključuje poslove po ravnotežnom kursu. Kod sklapanja poslova prednost imaju nalozi sa manjom vremenskom oznakom, ukoliko je njihova cijena jednaka ili povoljnija od ravnotežne cijene.

(5) Kod aukcijskog trgovanja tržište je otvoreno samo u momentu aukcije, kada BTS u skladu sa čl. 113 i 114. vrši povezivanje naloga u transakcije.

(6) Mogućnost izvođenja aktivnosti iz stava 4. ovog člana, određuje Uprava Berze.

Član 116. - Vrijeme i mjesto zaključenja transakcije

(1) Vremenom zaključenja transakcije smatra se onaj trenutak kada BTS, u skladu sa Pravilima, poveže nalog za kupovinu sa nalogom za prodaju vrijednosnih papira. Kao vrijeme zaključenja se uvažava vrijeme na sistemu BTS, kada BTS automatski zaključi poslove s obzirom na slaganje uslova aktivnih naloga, uvažavajući redoslijed iz člana 111. Pravila.

(2) Prilikom zaključenja transakcije, BTS dodjeljuje svakoj transakciji jedinstveni identifikacijski broj (broj tiketa).

(3) Smatra se da je transakcija zaključena u mjestu sjedišta Berze.

Član 117. - Službeni jedinstveni kurs i jedinstveni kurs

(1) Službeni jedinstveni kurs određenog dana je količinom ponderisana aritmetička sredina cijena zaključenih transakcija sa određenim vrijednosnim papirom, koja se određuje na kraju trgovanja za taj dan. Ukoliko toga dana nije bio zaključen niti jedan posao, službenim jedinstvenim kursem se smatra službeni jedinstveni kurs prethodnog dana trgovanja.

(2) Jedinstveni kurs je kurs iz prvog stava ovog člana koji se određuje tokom trgovanja na taj dan.

(3) U izračun službenog jedinstvenog kursa i jedinstvenog kursa ne ulaze transakcije zaključene putem hibridnih načina trgovine.

(4) Službeni jedinstveni kursevi uvrštenih vrijednosnih papira kojima se određenog dana trgovine trgovalo na Berzi objavljuje se u dnevnim kursnim listama

Član 118. – Statički limiti

(1) Statički limiti definišu raspon unutar kojeg je dozvoljeno zaključivati transakcije sa vrijednosnim papirima uvrštenim na tržište Berze. Statički limiti za vrijednosne papire vezani su za tržišni segment / subsegment i iznose:

- Kotacija: +/- 10 % u odnosu na zadnji službeni jedinstveni kurs

- Slobodno tržište:

- tržište dionica privrednih društava:

ST1: +/- 20% u odnosu na zadnji službeni jedinstveni kurs

ST2: +/- 50 % u odnosu na zadnji službeni jedinstveni kurs

ST3: +100% / - 90% u odnosu na zadnji službeni jedinstveni kurs

Subsegment za stečaj: bez ograničenja

- tržište obveznica i tržište ostalih vrijednosnih papira: +/- 50% u odnosu na zadnji službeni jedinstveni kurs

(2) Statički limiti iz stava (1) ovog člana mogu biti izmijenjeni odlukom Uprave Berze, a počinju se primjenjivati nakod dobijanja saglasnosti od Komisije.

(3) Prvi dan trgovanja vrijednosnim papirom cijena vrijednosnog papira se formira slobodno.

(4) Izuzetno od ograničenja iz stava (1) i (2) ovog člana, Uprava može na zahtjev člana Berze privremeno ukinuti cjenovna ograničenja za pojedini vrijednosni papir ukoliko je zadnji službeni jedinstveni kurs formiran prije 6 mjeseci, i ako od tog trenutka nije bilo trgovine predmetnim vrijednosnim papirom.

(5) U slučaju iz stava (4) ovog člana, ukidanje cjenovnih ograničenja se vrši za slijedeći dan trgovine, uz prethodno obavještenje svih članova Berze i javnosti.

Član 119. – Dinamički limiti i prekidbene aukcije

(1) U slučaju unosa naloga koji bi rezultirao zaključivanjem transakcije izvan dinamičkog raspona definisanog dinamičkim limitima, BTS automatski pokreće prekidbenu aukciju.

(2) Dinamički raspon iz stava (1) ovog člana ograničen je procentom maksimalnog dozvoljenog odstupanja naniže i naviše (dinamičkim limitom) bilo koje transakcije od dinamičke referentne cijene vrijednosnog papira.

(3) Dinamička referenta cijena iz stava (2) ovog člana je zadnji službeni kurs predmetnog vrijednosnog papira. Ukoliko je u toku dana trgovine kod predmetnog vrijednosnog papira organizovana barem jedna prekidbena aukcija, dinamička referentna cijena je cijena sa te prekidbene aukcije.

(4) Procenat maksimalnog dozvoljenog odstupanja iz stava (2) ovog člana je +/- **3%** . Uprava Berze ovaj procenat može izmijeniti Odlukom o izmjeni Uputstva za prekidbene aukcije, te može odrediti da za različite segmente i sub-segmente tržišta važe različiti procenti koji definišu dinamički raspon.

(5) Prekidbena aukcija se pokreće na jedan od slijedećih načina:

- Kod simbola kojima se trguje po kotinuiranom algoritmu trgovine, u toku trgovine: Prekida se trgovina predmetnim simbolom. Ukoliko se prekid desio u fazi pred-otvaranja, pred-otvaranje se produžava,
- Kod simbola kojima se trguje po aukcijskom načinu trgovine: Produžava se faza pred-otvaranja tržišta.

(6) Nakon što se pokrene prekidbena aukcija, ista prolazi kroz slijedeće faze:

- Onemogućuje se zaključivanje transakcija za predmetni simbol, bez obzira na to da li bi se eventualne transakcije zaključile unutar ili izvan dinamičkog raspona,
- Tržište se automatski obavještava o prekidbenoj aukciji za predmetni simbol,
- Faza predotvaranja nakon pokretanja prekidbene aukcije traje 15 minuta,
- Nakon isteka 15 minuta, pokreće se faza otvaranja tržišta iz člana 113. Pravila, s tim da random interval umjesto 300 sekundi (5 minuta) iznosi 30 sekundi,
- Nakon određivanja nove dinamičke referentne cijene vrijednosnog papira, prekidbena aukcija je završena; u nastavku se primjenjuje uobičajeni vremenski raspored dana trgovine za predmetni simbol.

(7) Ukoliko je, kod simbola kojima se trguje po kontinuiranom algoritmu trgovine, prekidbena aukcija pokrenuta u intervalu od 15 minuta prije uobičajenog zatvaranja tržišta, tržište se za predmetni simbol zatvara nakon sprovedbe prekidbene aukcije.

(8) Prekidbena aukcija u kontinuiranom načinu trgovine može biti pokrenuta bilo kojom vrstom naloga, osim:

- nalozima sa posebnim uslovima izvršenja iz člana 109. stav (2) Pravila (naloge sve ili ništa, nalog sa minimalnom količinom prvog i svih zaključenih transakcija). Unos ovih naloga moguć je samo unutar dinamičkog raspona; u protivnom, BTS ih automatski odbija.

(9) Detalji vezani za provođenje prekidbenih aukcija definisani su Uputstvom za prekidbene aukcije, kojeg donosi Uprava Berze.

Član 120. - Raskid zaključenog posla

(1) Sve transakcije obavljene na Berzi smatraju se konačnim, bez obaveze naknadne potvrde obje strane uključene u transakciju.

(2) Transakciju može raskinuti, Berza u skladu sa ovim Pravilima, ili lica ovlaštena zakonom.

(3) Berza može, uz obostrani pristanak transakcijskih strana, raskinuti zaključeni posao zbog zablude jednog člana. Transkcijske strane su dužne dostaviti Berzi prijedlog za raskid posla sa obrazloženjem u pisanom obliku u roku od 60 minuta od trenutka sklapanja transakcije.

(4) Za berzanske poslove koji se zaključuju u razdoblju od trideset (30) minuta prije završetka berzanskog trgovanja, moguće je dostaviti zahtjev najkasnije trideset (30) minuta po završetku trgovanja.

(5) Zaključene transakcije se mogu raskinuti u skladu sa ovim Pravilima, isključivo do dostavljanja konačne liste sklopljenih transakcija Registru vrijednosnih papira u Federaciji BiH.

Član 121. - Izmjene zaključenog posla

(1) Prenos posla sa računa klijenta na kućni račun i obratno, te sa računa jednog klijenta na račun drugog klijenta, moguć je samo u slučaju zablude pri unosu podataka o klijentu u BTS.

(2) Broker koji je tražio prenos posla mora berzi dostaviti ispis iz evidencije naloga koji se odnosi na preneseni posao i ostalu dokumentaciju u vezi sa poslom koja dokazuje zabludu.

(3) Zahtjevi za prenos se primaju najviše trideset (30) minuta po zatvaranju tržišta.

(4) U slučaju primljenog zahtjeva iz trećeg stava ovog člana, berza može u sistemu BTS opozvati pogrešne podatke o zaključenom poslu i na osnovu propisane dokumentacije u BTS ponovno unijeti posao sa odgovarajućim podacima.

Član 122. - Završna obrada zaključenih berzanskih podataka

Izveštaj o poslovima zaključenim preko BTS-a, dostavlja se Registru u elektronskom obliku po isteku roka za eventualni raskid poslova.

Član 123. - Izveštaji o zaključenim transakcijama

(1) Berza će izvještaje o zaključenim transakcijama, do kraja radnog vremena, na dan na koji se izvještaj odnosi, dostaviti profesionalnim posrednicima, bankama depozitarima profesionalnih posrednika/bankama skrbnicima i Registru, u elektronskom obliku.

(2) Član Berze koji je u predmetnom danu imao zaključene transakcije, a nije od Berze primio zaključnicu, dužan je to javiti Berzi najkasnije do 08:45 slijedećeg radnog dana.

(3) Ukoliko se zaključnica zaključenih transakcija ne podudara sa brokerovom evidencijom o zaključenim transakcijama, član Berze mora bez odlaganja, a najkasnije do početka sljedećeg radnog dana koji slijedi iza dana na koji je zaključena transakcija, o tome u pisanom obliku obavijestiti Berzu. U slučaju nepodudaranja, mjerodavna je evidencija transakcija koju vodi Berza.

Član 124. - Berzanska kursna lista i objavljivanje podataka o trgovini

(1) Berza objavljuje kursne liste za svaki dan trgovine nakon završetka berzanskog trgovanja.

(2) Podatke koje sadrži službena kursna lista Berze određuje Uprava, u skladu sa propisima Komisije.

(3) Kursne liste se objavljuju putem web-stranice Berze i dostavljaju putem e-maila medijima na objavu .

(4) Kursne liste iz stava (1) ovog člana su generisani od strane BTS-a i konvertovani u odgovarajući format za objavu od strane uposlenika Berze.

(5) Kursne liste kao i ostali podatci o trgovini predstavljaju vlasništvo Berze. Članovi Berze nemaju pravo, bez prethodne pismene dozvole Berze, podatke o trgovini uz naplatu ili bez naplate distribuirati ili drugim omogućiti da to čini.

Član 125. - Berzanski indeksi

U kursnoj listi se, pored kurseva, objavljuju i berzanski indeksi. Sadržaj, sastav i način određivanja indeksa određuje Uprava posebnim aktom.

Član 126. - Posebne (hibridne) vrste trgovine

(1) Prodaja paketa dionica u vlasništvu države, organizovanje vanrednih aukcija za prodaju paketa dionica iz portfolia investicionih fondova kao i drugih investitora može se obavljati na Berzi na osnovu Pravilnika o vanrednim aukcijama.

(2) Organizovanje javnih ponuda vrijednosnih papira putem Berze moguće su u skladu sa Pravilnikom o javnim ponudama putem Berze.

(3) Ukoliko se ukaže potreba, Berza može definisati i druge vrste posebnih trgovina. Definisane ovih trgovina pri tome mora biti obavljeno odgovarajućim Pravilnikom ili drugim provedbenim aktom.

(4) Pravilnici i drugi provedbeni akti kojim se uređuju posebne vrste trgovine iz stava 1-3 ovog člana stupaju na snagu nakon dobijanja saglasnosti od strane Komisije.

IV.2. Poslovi podrške tržištu (nivelator tržišta)

Član 127.

(1) Nivelator tržišta je profesionalni posrednik sa dozvolom sa obavljanje dilerskih poslova koji obavlja poslove podrške tržišta za jedan ili više simbola kojima se trguje na Sarajevskoj berzi, u skladu sa Zakonom, Pravilnicima Komisije i Pravilnikom o poslovima podrške tržištu Berze.

(2) Osnovna namjena nivelatora tržišta je održavanje likvidnosti određenog vrijednosnog papira. U tu svrhu, nivelator tržišta dužan je održavati ponudu i potražnju za tim vrijednosnim papirom, u količini koja je propisana od strane Berze, i po cijenama koje se nalaze u unaprijed određenom rasponu. Ponuda i potražnja se održavaju dnevnim unosom limitiranih naloga za kupovinu i prodaju, izdatih sa dilerskog računa člana Berze.

(3) Obaveze i spisak nivelatora tržišta se objavljuju na internet-stranici Berze.

(4) Poslovi podrške tržištu nivelator tržišta obavlja na osnovu odobrenja Sarajevske berze. Odobrenje se izdaje ukoliko član Berze ispunjava propisane uslove. Berza može ograničiti broj nivelatora tržišta za određeni simbol.

IV.3. – Obračun, poravnanje i namirenje berzanskih poslova

Član 128. - Ispunjavanje obaveza

(1) Namirenje po poslovima sa vrijednosnim papirima kojima se trguje na Berzi podrazumijeva ispunjenje sljedećih obaveza između stranaka po sklapanju transakcije:

- Prijenos vlasništva nad vrijednosnim papirima koji su predmet transakcije na kupca,

- Plaćanje ugovorene cijene prodavcu,
- Plaćanje troškova transakcije.

Član 129.

(1) Članovi koji su stranke u transakciji u cijelosti odgovaraju za sve obveze koje za njih proizlaze iz transakcije i svoju odgovornost ne mogu ograničiti ili isključiti.

Član 130.

(1) Usluge poravnanja i namirenja obaveza nastalih na osnovu poslova sa vrijednosnim papirima, zaključenih na Berzi, vrši Registar i Banka depozitar, u skladu sa zakonom, propisima Komisije i pravilima i drugim opštima aktima Registra.

Član 131. - Rok ispunjenja

(1) Sve promptne berzanske poslove treba namiriti najkasnije u roku od tri (3) radna dana po zaključenju posla (T+3), u skladu sa pravilima i drugim opštim aktima Registra.

(2) Berza ni u kojem slučaju ne odgovara za uspješnost postupka namirenja.

IV.4. – Upotreba BTS-a i postupci ako BTS ne funkcioniše

Član 132. - Upotreba BTS

(1) Pristup i korištenje brokerske radne stanice BTS-a imaju samo zaposleni kod člana koji su uskladu sa ovim Pravilima stekli status ovlaštenog SASE brokera.

(2) Odluku o sticanju statusa korisnika BTS-a i izdavanju dozvole za pristup i korištenje donosi Uprava Berze, sa jasnom naznakom vrste dozvole na način na koji odredi Uprava.

(3) Korištenje BTS klijentskih radnih stanica Berza detaljno definiše Uputstvom o korištenju BTS-a za članove. Obuku za rad na stanicama i korištenju BIS i BTS obavljaju ovlaštene osobe berze.

Član 133.

(1) Instalaciju klijentske aplikacije na radne stanice člana vrše ovlaštena lica Berze ili korisnik na bazi datih instrukcija.

(2) Berza obavlja poslove održavanja i podešavanja trgovačke radne stanice u prostorijama člana BTS-a kada mora da se obezbjedi blagovremena intervencija Berze (u slučaju kvara klijentske radne stanice) izuzev u slučaju prekida telekomunikacijskih linija.

(3) Poslovi održavanja klijentske radne stanice, obuhvataju i poslove zamjene starih verzija klijentske aplikacije novim verzijama, uz prethodno blagovremeno informisanje člana.

(4) Berza obavlja poslove isporuke, instalacije i održavanja komunikacijskih uređaja za pristup Berzi u prostorijama člana.

(5) Poslovi održavanja trgovačke radne stanice iz prethodnog člana ne obuhvataju održavanje računarske radne stanice, operativnog sistema i hardverskih komponenti.

Član 134.

(1) Korisnik sistema je dužan da obezbjedi adekvatne uslove za funkcionisanje vlastitog informacionog sistema. Ove uslove Berza detaljnije propisuje posebnim Uputstvom o minimalnim standardima funkcionisanja informacionog sistema.

(2) Članovi, korisnici BTS-a dužni su da obezbjede:

- računarsku radnu stanicu (računar sa odgovarajućim sistemskim softverom i telekomunikacionu opremu na način na koji odredi Berza).
- minimalno jednu telekomunikacijsku liniju za priključenje na BIS. Korisnici sistema, radi dodatnog obezbjeđenja nesmetanog funkcionisanja sistema mogu imati i višetelekomunikacijskih linija s tim da mogu koristiti samo jednu u isto vrijeme za priključenje na BIS,
- da zapisi vremena na faksu, voice (govorna poruka) i serveru na kojem se nalazi elektronska knjiga naloga budu istovremeni, a u skladu sa Uputstvom o sinhronizaciji vremena člana te da ažurno vodi i arhivira zapise događaja o sinhronizaciji vremena te ih na zahtjev ovlaštenih osoba Berze preda na uvid ili dostavi na drugi način kako to odredi Berza,
- elektronske zapise događaja i revizionog traga elektronske knjige naloga na način kako je to definisano Uputstvom o načinu vođenja revizionog traga elektronske knjige naloga,
- ažurno vođenje i arhiviranje elektronskih zapisa sistemskih događaja operativnih sistema i baza podataka.

Član 135.

(1) Ukoliko Član Berze želi da promjeni namjenu računarske radne stanice, kao i kada prestane da koristi BTS, bez obzira na razloge, obavezan je da o tome odmah obavjesti Berzu.

(2) Berza je obavezna da odmah, a najkasnije u roku od sedam radnih dana deinstalira klijentsku radnu stanicu i autorizacijske podatke i istu isključi iz BTS-a.

(3) Ovlašteni korisnik je dužan da u slučaju gubitka pristupnih šifri za BIS i BTS, o tome odmah obavjesti Berzu, koja će izvršiti deaktiviranje istih.

(4) Korisnik sistema, odgovara za sve posljedice eventualne štete prouzrokovane u slučaju da je došlo do zloupotrebe izgubljenih šifri i autorizacijskih parametara.

Član 136.

(1) Korisnik sistema može da razvija i koristi svoje sopstvene interne aplikacije, pod uslovom da iste ne ugrožavaju funkcionisanje BTS-a.

(2) U slučaju ugrožavanja BTS-a, sa pojedinih radnih stanica, Berza može ograničiti ili zabraniti njihovo korištenje.

(3) Korisnik sistema je obavezan da ovlaštenim licima Berze omogući da nesmetano u svakom trenutku izvrše reviziju tehničke opreme instalirane u prostorijama člana, prate način korištenja opreme, i poštovanje odredbi ovih Pravila.

Član 137.

(1) Ako ovlaštena lica Berze u toku trajanja trgovanja, utvrde da se radnjama sa klijentske radne stanice prouzrokuje ometanje normalnog funkcionisanja BTS-a, Berza će iz BTS-a privremeno isključiti tu klijentsku radnu stanicu, navodeći razloge za isključenje i upozoriti Korisnika sistema da prestane sa nedozvoljenim radnjama.

(2) Član Berze je dužan da odmah preduzme sve aktivnosti na prestanku radnji iz prethodnog stava, ili otklanjanju njihovih uzroka i da o tome odmah obavjesti Berzu, koja će, uvidom u njegov izveštaj o preduzetim aktivnostima, ponovo uključiti klijentsku radnu stanicu u BTS-u.

(3) Član Berze u smislu ovog člana, odgovoran je za štetu učinjenu radnjama iz stava 1. ovog člana, prema Berzi i drugim korisnicima sistema.

(4) Član Berze i ovlašteni korisnik BTS-a odgovorni su za svako postupanje suprotno odredbama ovih Pravila.

(5) U slučajevima iz prethodnog stava, kao i u slučaju ponovljenih radnji iz prethodnog člana, Berza isključuje klijentsku radnu stanicu iz BTS-a, o čemu obavještava korisnika sistema, navodeći razloge isključenja.

Član 138.

(1) Berza ne odgovara za štetu nastalu Korisniku sistema, njegovim klijentima ili trećem licu i to u slučajevima:

- nemogućnost djelimičnog ili potpunog korištenja sistema za trgovanje, usljed prestanka rada telekomunikacionih linija ili kvara na lokaciji ovlaštenog korisnika nastalog iz
- razloga više sile ili zbog greške, odnosno nepravilnog rukovanja opremom od strane ovlaštenog korisnika;
- nepravilnost u radu sistemskog softvera i hardvera na lokaciji korisnika sistema;
- nepravilnu ili nepotpunu obradu ili prenos podataka;
- greške SASE Brokera na BTS-u ili izmjene na konekciji do BTS-a;
- greške u procedurama koje se koriste za omogućavanje normalnog funkcionisanja sistema u vanrednim situacijama koje obuhvataju razloge više sile;
- druge probleme, greške ili nepravilnosti u BTS-u, a koji su uzrokovani neočekivanim okolnostima ili događajima na koje Berza nije mogla uticati, odnosno koji su van kontrole Berze.

Član 139. - Nepravilno funkcionisanje komunikacijske linije

(1) Berza je u svojim prostorijama dužna, osigurati pristup BTS-u za situaciju kada ne funkcioniše komunikacijska linija pojedinog člana, pri čemu svaki član ima pravo na upotrebu jedne radne stanice u prostorijama Berze.

(2) Član mora prijaviti Berzi u najkraćem roku prekid ili smetnje u komunikaciji i pri tom može tražiti zadržavanje izvršenja svih svojih naloga unesenih u BTS sistem.

(3) Trgovanje na Berzi se prekida za sve članove ukoliko $\frac{3}{4}$ aktivnih članova nema mogućnost učestvovanja u trgovini.

Član 140.

(1) Sve tehničke greške i smetnje u BTS-u članovi su dužni Berzi saopštiti u što kraćem roku. Opis smetnji i grešaka su dužni što prije dostaviti Berzi i u pismenom obliku.

(2) Ako dođe do ispada centralnog računara BTS-a, odnosno u slučaju drugih većih smetnji kad nije moguće obezbijediti odgovarajuće djelovanje BTS-a, elektronsko trgovanje za sve članove se prekida.

(3) O ponovnom uspostavljanju trgovanja berza obavještava članove pomoću radnih stanica, telefonskih linija ili telefaksa.

(4) Ako greška zbog koje je došlo do prekida elektronskog trgovanja nije otklonjena u roku od dva sata, Berza obavještava članove o eventualnom produženju vremena trgovanja ili o eventualnom prekidu trgovanja za taj dan. Članove kojima radne stanice ne djeluju, Berza obavještava putem telefonske linije ili telefaksa.

(5) Ukoliko se trgovanje prekine za taj dan, Berza može odrediti alternativni dan za trgovanje o čemu obavještava članove putem telefonske linije ili telefaksa.

Član 141. - Nepravilno djelovanje BTS-a

(1) Berzanski posao ne smatra se zaključenim ako je zaključen zbog nepravilnog funkcionisanja BTS.

(2) Berza u tom slučaju obavještava članove Berze čije je naloge BTS nepravilno povezao (ugovorne strane) i raskida zaključeni posao.

(3) Berza obavještava Komisiju o bitnim problemima u komunikacijama i funkcionisanju BTS.

(4) Članovi Berze moraju, po odstranjenju raskinutog posla, uskladiti stanje naloga u BTS sa vlastitom evidencijom naloga.

(5) U slučaju nepravilnog djelovanja BTS-a koje je uočeno prije ili nakon nepravilnog zaključivanja transakcija, članovi Berze su dužni postupati po uputama Berze.

V – ZAŠTITA INTEGRITETA TRŽIŠTA**V.1. – Zaustavljanje trgovine vrijednosnim papirom****Član 142.**

(1) Ako postoji opravdana potreba zaštite interesa investitora, Uprava Berze smije privremeno obustaviti trgovanje na Berzi sa određenim vrijednosnim papirom, kojim se trguje na Kotaciji ili na Slobodnom tržištu, na period do sticanja uslova za nastavak trgovine, a najduže petnaest (15) radnih dana, od dana donošenja rješenja o privremenoj obustavi trgovine vrijednosnim papirom.

(2) Uprava Berze je dužna o mjeri bez odlaganja obavijestiti članove Berze, Komisiju i javnost, te je obrazložiti.

V.2. – Nedoovoljeno ponašanje

Član 143.

(1) Zabranjeno je na Berzi vršiti radnje kojima se vrši zloupotreba na tržištu a koje obuhvataju:

- a) korištenje povlaštenih informacija na način koji je suprotan Zakonu o tržištu vrijednosnih papira kao i podzakonskim aktima,
- b) manipulaciju na tržištu, definisane Zakonom o tržištu vrijednosnih papira i podzakonskim aktima.

(2) Članovima Berze je zabranjeno vršiti ili sudjelovati u zloupotrebi tržišta iz stava (1) ovog člana.

(3) U pogledu odredbi koje regulišu zloupotrebu tržišta, član Berze krši Pravila i kada vrši neke od slijedećih aktivnosti:

- a) Unosi fiktivne naloge ili zaključuje fiktivne transakcije, pri čemu izraz fiktivni nalog ili transakcija označava svaki nalog ili transakciju čija je osnovna svrha stvaranja lažne ili obmanjujuće slike na tržištu, bez obzira na cilj ili svrhu stvaranja lažne ili obmanjujuće slike.
- b) Sa ciljem sprovođenja unaprijed dogovorenih transakcija onemogućava drugim učesnicima ravnopravno učešće u transakcijama.
- c) Vršiti prilagođavanje trenutno preovlađujućih cijena na tržištu kod vrijednosnih papira sa ciljem realizacije unaprijed dogovorenih transakcije mimo tržišnih cijena.
- d) Sprovoditi ili učestvovati u aktivnostima grupa osoba koje za cilj imaju osiguravanje dominantne pozicije kod ponude ili potražnje za vrijednosnim papirom, koje za posljedicu ima, direktno ili indirektno, fiksiranje kupovnih ili prodajnih cijena ili stvaranje drugih nepoštenih uslova za trgovinu.

(4) Član Berze je dužan odbiti nalog klijenta ukoliko bi se njegovim izvršenjem prekršile zabrane iz stava (1) – (3) ovog člana.

(5) U cilju pomoći pri identificiranju mogućeg ponašanja koje upućuje na zloupotrebe tržišta, Berza definiše listu indikativnog ponašanja klijenata (Red Flags). Lista definiše najčešće, ali ne i sve oblike manipulativnog ponašanja klijenata na koje član Berze treba obratiti pažnju.

(6) Član Berze koji i pored postojanja indicija navedenih u listi Red Flags ne odbije prijem i izvršenje naloga klijenta, smatra se odgovornim za kršenje Pravila, osim ukoliko postoje objektivne okolnosti koje ga oslobađaju od odgovornosti.

V.3. – Berzanski nadzor

Član 144.

(1) Berza nadzire poslovanje vrijednosnim papirima na Berzi i u slučaju ustanovljenih kršenja, odnosno nepravilnosti, preduzima mjere u skladu sa svojim nadležnostima da bi obezbijedila nesmetano i pošteno trgovanje vrijednosnim papirima. Berza prati i nadzire poslovanje svojih članova preko posebnih

nadzornih radnih stanica, te može u poslovnim prostorijama člana berze pregledati, nadzirati i izuzimati svu kopiranu dokumentaciju vezanu za poslove prometa.

(2) Berzanski nadzor se sprovodi u okviru:

- redovnog nadzora
- nadzora informacionog sistema
- vanrednog nadzora

(3) Uprava ovlašćuje službenike Berze koji su zaduženi za nadzor. Članovi Berze i njihovi uposleni dužni su pridržavati se uputstava ovih službenika.

(4) Za potrebe nadzora informacionog sistema, član Berze je dužan voditi elektronske zapise događaja računarske komunikacijske opreme, revizione zapise elektronske knjige naloga, ažurno pratiti i sinhronizirati vrijeme računarskih radnih stanica, serverske opreme i telefonskih i fax uređaja sa sistemom Berze te ih ovlaštenim osobama Berze dostavljati u elektronskog formi.

Član 145. – Redovni nadzor

(1) Redovni nadzor se sastoji od redovnog dnevnog nadzora trgovine i, po potrebi, redovnog godišnjeg nadzora članova Berze.

(2) Redovni dnevni nadzor se obavlja putem nadzornih radnih stanica u prostorijama Berze. Posebna pažnja se posvećuje unesenim nalogima i zaključenim transakcijama sa aspekta njihovog uticaja na integritet tržišta. Detaljni način sprovođenja redovnog dnevnog nadzora trgovine definisani su procedurama za obavljanje nadzora.

(3) Redovni godišnji nadzor se obavlja u prostorijama članova Berze, dinamikom i učestalošću koji definiše Uprava Berze. O planiranom godišnjem nadzoru se obavještava član Berze minimalno 14 dana prije planiranog datuma obavljanja nadzora.

Član 146 – Nadzor informacionog sistema

(1) Redovni nadzor informacionog sistema se sastoji od redovnog dnevnog nadzora kontrole upotrebe BIS, BTS, i redovnog godišnjeg nadzora članova Berze.

(2) Redovni nadzor dnevni informacionog sistema se obavlja putem nadzornih radnih stanica u prostorijama Berze. Posebna pažnja se posvećuje kontroli revizionog traga elektronske knjige naloga. Detaljni način sprovođenja redovnog dnevnog nadzora trgovine sa aspekta kontrole revizionog traga elektronske knjige naloga definisani su procedurama za obavljanje nadzora.

(3) Redovni godišnji nadzor informacionog sistema se obavlja u prostorijama članova Berze, dinamikom i učestalošću koji definiše Uprava Berze. O planiranom godišnjem nadzoru se obavještava član Berze minimalno 14 dana prije planiranog datuma obavljanja nadzora.

Član 147. – Vanredni nadzor

(1) Prijedlog za pokretanje vanrednog nadzora može podnijeti:

- uposlenik zadužen za obavljanje poslova redovnog dnevnog nadzora trgovine, ukoliko isti utvrdi da postoje indicije za kršenje Pravila ili drugih akata koji regulišu tržište kapitala,

- uposlenik zadužen za analizu podataka dobijenih od sistema za nadzor informacionog sistema,
- član Berze, u slučaju da postoji opravdana sumnja u kršenje Pravila ili drugih akata koji regulišu tržište kapitala i
- Berzanska komisija, u slučaju iz člana 151. stav (2) ovih Pravila.

(2) U prijedlogu za pokretanje vanrednog nadzora podnosilac prijedloga opisuje situaciju koja je uvjetovala podnošenje zahtjeva za pokretanje vanrednog nadzora, te navodi članove Pravila ili drugih akata za koje postoji sumnja da su prekršeni u predmetnom slučaju.

(3) Uprava Berza, na osnovu prijedloga za pokretanje vanrednog nadzora utvrđuje opravdanost zahtjeva, te ukoliko utvrdi da postoje dovoljno snažne indicije nalaže pokretanje vanrednog nadzora u predmetnom slučaju.

(4) Vanredni nadzor se pokreće bez utvrđivanja opravdanosti zahtjeva u slučaju da Berze od Komisije za vrijednosne papire ili drugog nadležnog državnog ili entitetskog organa dobije odgovarajući nalog. Uprava također ne cijeni opravdanost pokretanja nadzora u slučaju kada Berzanska komisija pokrene odgovarajući postupak po službenoj dužnosti kada utvrdi ili sazna da, s obzirom na postojeće činjenično stanje u postupku koji se već pred njom vodi, treba pokrenuti postupak prema drugom članu Berze.

(5) Na osnovu naloga Uprave o pokretanju vanrednog nadzora, ovlašteni uposlenik sprovodi sve potrebne aktivnosti za prikupljanje činjenica u predmetnom slučaju, koje uključuju detaljnu analizu raspoloživih podataka u BTS-u, odlazak i izuzimanje potrebne dokumentacije kod člana Berze, uzimanje izjava od odgovornih lica i sl.

(6) Prilikom vršenja aktivnosti povezanih sa vanrednim nadzorom, okrivljeni član Berze se upoznaje sa predmetom nadzora, te ukoliko okolnosti nadzora to dozvoljavaju, sa navodom razloga pokretanja predmetnog vanrednog nadzora.

(7) Ovlašteni uposlenik nadzora nakon izvršenog nadzora kod člana Berze sastavlja zapisnik, koji se dostavlja članu Berze na davanje primjedbi ili komentara. Rok za dostavu primjedbi na zapisnik je sedam (7) dana.

(8) Nakon obavljenog vanrednog nadzora i proteka roka za primjedbe na zapisnik, ovlašteni uposlenik nadzora sačinjava analizu u kojoj detaljno opisuje činjenice utvrđene u okviru vanrednog nadzora, sa navodom da li je u predmetnom slučaju došlo do kršenja odredaba Pravila ili drugih akata koji regulišu tržište kapitala. Predmetna analiza se dostavlja i prezentira Upravi.

Člana 148. – Odlučivanje Uprave

(1) Na osnovu analize vanrednog nadzora iz stava (8) prethodnog člana, Uprava odlučuje o daljem toku postupka.

(2) Ukoliko nisu mogla biti uvrđena kršenja Pravila ili drugih akata koji regulišu tržište kapitala, daljni postupak se obustavlja.

(3) Ukoliko analiza pokazuje da je u predmetnom slučaju došlo do kršenja odredaba Pravila ili akata koji proistuću iz Pravila, ali da je predmetno kršenje bilo uzrokovano greškom, te da nije imalo negativne

posljedice po integritet tržišta ili učesnike u prometu (neznatno / lakše kršenje), Uprava može pismeno upozoriti člana Berze te zahtjevati poduzimanje određenih radnji koje će ubuduće spriječiti ponavljanje ove ili sličnih grešaka.

(4) Ukoliko se utvrdi kršenje odredbi Pravila odnosno akata koji proizilaze iz Pravila koji se ne mogu kvalifikovati na način iz stava (3) ovog člana, ili se utvrdi kršenje odredbi drugih akata koji regulišu tržište kapitala, Uprava slučaj prosljeđuje na Berzansku komisiju, pri tome predlažući primjereni nivo sankcije za člana.

(5) U slučaju da postoje indicije da je došlo do kršenja odredbi Zakona ili drugih akata od strane lica koja nisu članovi Berze niti njihovi uposlenici, Uprava obavještava Komisiju za vrijednosne papire, dostavljajući joj analizu i prikupljenu dokumentaciju.

V.4. – Berzanska komisija

Član 149. - Nadležnost Berzanske Komisije

(1) Berzanska Komisija odlučuje u postupku za utvrđivanja odgovornosti počinioca kršenja odredbi Pravila ili drugih akata koji regulišu tržište kapitala, te prekršiocu može izreći neku od sankcija određenih u članu 157. ovih Pravila.

(2) Prijedlog sankcija dat od strane Uprave Berze protiv prekršioaca Pravila i drugih akata nije obavezujući za Berzansku komisiju.

Član 150. – Sastav Berzanske komisije

(1) Berzanska Komisija ima predsjednika i dva člana, te tri zamjenika člana koje imenuje Nadzorni odbor Berze.

(2) Za člana i zamjenike članova Berzanske Komisije imenuje se po jedan predstavnik Nadzornog odbora i Uprave Berze te jedan predstavnik Samoregulirajuće organizacije profesionalnih posrednika u prometu vrijednosnih papira (SRO), na mandatni period u trajanju od četiri godine uz mogućnost ponovnog izbora.

(3) Mandat članu i zamjeniku člana Berzanske Komisije može prestati i prije isteka mandatnog perioda na koji je imenovan, u slijedecim slučajevima:

- po opozivu od strane Nadzornog odbora;
- prestankom nekog od uslova na osnovu koga je izabran;
- kad podnese ostavku na članstvo u Berzanskoj Komisiji.

(4) U slučaju odsutnosti i/ili izuzeća članova u mjeri da ne postoji kvorum, zamjenik člana (članovi) zamenjuje redovne članove na sjednici.

Član 151. - Postupak

(1) Berzanska Komisija odlučuje u postupcima prosljeđenim od strane Uprave u skladu sa članom 16, stav (2) kao i članom 148. stav (4) ovih Pravila.

(2) Berzanska Komisija kad utvrdi ili sazna da, s obzirom na postojeće činjenično stanje u postupku koji se već pred njom vodi, treba pokrenuti postupak prema drugom članu Berze, Upravi predlaže pokretanje novog vanrednog nadzora.

Član 152. – Zastara

(1) Postupak pred Berzanskom komisijom zbog kršenja odredbi Pravila ili drugih akata koji regulišu tržište kapitala nije više dozvoljen nakon isteka dvije (2) godine od dana pokretanja vanrednog nadzora od strane Uprave.

(2) Nastupanjem zastare prekidaju se sve radnje predmetnog postupka i isti se obustavlja.

Član 153. - Sjednica

(1) Berzanska Komisija, o pitanjima iz svog djelokruga rada odlučuje na sjednicama. Sjednice Berzanske Komisije saziva predstavnik Uprave u Berzanskoj komisiji u konsultaciji sa ostalim članovima.

(2) Kvorum za održavanje sjednice je prisustvo svih članova Berzanske Komisije.

(3) Berzanska Komisija odlučuje većinom glasova.

Član 154. - Izuzeće

(1) Član Berzanske Komisije ne može učestvovati u odlučivanju u predmetima:

- ako je zakonski zastupnik ili punomoćnik, odnosno ako je stalno ili privremeno zaposlen kod člana Berze protiv kojeg se vodi postupak utvrđivanja odgovornosti za kršenje Pravila Berze ili drugih akata koji regulišu tržište kapitala;
- ako je sam stranka;
- ako je direktno ili indirektno povezan sa članovima Berze u smislu ovih Pravila, Statuta Berze, zakona i podzakonskih akata kojima se uređuje emisija i promet vrijednosnih papira.

Član 155.

(1) Član Berze protiv kojeg je otvoren postupak, poštom/faxom se obavještava o danu i satu sjednice te o prirodi kršenja za koje se tereti, najmanje osam (8) dana prije dana određenog za održavanje sjednice. O danu i satu sjednice se obavještava i predlagač postupka ukoliko se radi o članu Berze, koji ima pravo da prisustvuje sjednici.

(2) Ukoliko član Berze ne namjerava učestvovati na sjednici, može najkasnije dan prije datuma planirane sjednice Berzi dostaviti svoju pismenu odbranu. U tom slučaju, Berzanska komisija razmatra predmet u njegovoj odsutnosti.

Član 156. – Tok sjednice Berzanske komisije

(1) Na početku sjednice, uposlenik/uposlenici Berze koji je obavio vanredni nadzor ili predstavnik Uprave prisutnima predstavlja predmetni slučaj, navodeći sve okolnosti i činjenice koje su utvrđene u okviru vanrednog nadzora.

(2) Članu Berze protiv kojeg se vodi postupak se tada, ukoliko je isti iskoristio pravo da prisustvuje sjednici Berzanske komisije, omogućuje da iznese svoju odbranu, objašnjenja, dodatne dokaze ili vlastito viđenje okolnosti predmeta postupka kao i sve ostale informacije koje mogu uticati na utvrđivanje činjeničnog stanja.

(3) Berzanska komisija nakon diskusije donosi odluku o sankciji protiv člana Berze ili obustavi postupka. Berzanska komisija može donijeti odluku o obustavi postupka:

- ako je postupak pred Berzanskom Komisijom zastario,
- ako nije moguće utvrditi da je kršenje počinjeno od strane člana Berze,
- ako postoje okolnosti koje isključuju odgovornost kršioca.

Diskusija i donošenje odluke o sankciji se sprovodi u odsustvu člana Berze protiv kojeg je pokrenut postupak.

(4) Ako je u toku postupak zbog više kršenja, u odluci se navodi za koja kršenja se postupak obustavlja a za koja kršenja se član Berze proglašava odgovornim, te mu se izriče mjera.

(5) Na sjednici se vodi zapisnik u koji se unosi sve što je značajno za donošenje odluke o stvari koja je predmet rasprave.

(6) Zapisnik potpisuju predsjednik Berzanske komisije i zapisničar.

(7) Materijal sjednice Berzanske Komisije, predstavlja sva raspoloživa dokumentacija Berze, kao i dokumentacija prikupljena tokom prethodnog postupka nadzora.

Član 157. – Sankcije

(1) Kao sankciju za kršenje Pravila ili drugih akata koji regulišu tržište kapitala Berzanska Komisija članu Berze može izreći jednu od slijedećih mjera:

- opomenu (nejavnu opomenu, opomenu sa objavom u okviru članova Berze, javnu opomenu)
- novčanu kaznu u visini do najviše 50.000,00 KM, s obzirom na težinu kršenja, koja se uplaćuje u Fond rezervi pri Berzi.
- isključenje iz berzanskog poslovanja za određeno vrijeme ili trajno.

(2) Kao samostalne mjere, opomene se mogu izreći samo prvi put, druga i svaka iduća opomena se izriču samo kumulativno sa novčanom kaznom, osim ukoliko je od datuma izricanja zadnje opomene kao samostalne mjere proteklo više od dvije godine.

(3) Novčana kazna i isključenje iz berzanskog poslovanja na određeno vrijeme ili trajno mogu se izreći uslovno na rok najviše od dvije godine. U takvom slučaju izvršenje izrečene mjere može se usloviti ponovnim kršenjem Pravila od strane člana u navedenom periodu.

(4) Prilikom određivanja vrste mjere koju će izreći članu koji je prekršio odredbe Pravila, kao i prilikom određivanja iznosa novčane kazne, Berzanska Komisija će uzeti u obzir sve okolnosti vezane za kršenje odredaba Pravila, kao i eventualna ranija kršenja odredaba akata Berze od strane člana.

(5) Težinu kršenja odredaba Pravila, Berzanska Komisija će ocijeniti uzimajući u obzir intezitet narušavanja interesa nalogodavca (klijenta) i/ili integriteta tržišta vrijednosnih papira, drugih članova i same Berze

Član 158. - Troškovi postupka

Član Berze kome je izrečena mjera, dužan je platiti paušal troškova postupka, u skladu sa važećim Cjenovnikom Berze.

Član 159. - Izdavanje odluke

(1) Odluke Berzanske komisije se izdaju u pisanom obliku, te se dostavlja članu Berze u roku od osam (8) dana od dana kada je postupak okončan.

(2) Odluka mora sadržavati naziv člana Berze, te ime i prezime njihovih zastupnika, opis kršenja, datum sjednice, kvalifikaciju ustanovljenog kršenja, vrstu mjere, odluku o troškovima, pouku o pravnom lijeku, datum rješenja, te potpis predsjednika Berzanske Komisije.

Član 160. - Prigovor

Protiv odluke Berzanske Komisije, moguće je podnijeti prigovor Komisiji za vrijednosne papire u roku od osam (8) dana od uručenja odluke. Podneseni prigovor odlaže izvršenje odluke, osim u slučaju izricanja nejavne opomene.

Član 161.

(1) O svojim nalazima, te usvojenim mjerama u vezi sa nadzorom berzanskog poslovanja, Berza obavještava Komisiju za vrijednosne papire.

Član 162. - Izvršenje izrečenih mjera

(1) Izrečene mjere se izvršavaju na slijedeći način:

- nejavna opomena – uručenjem rješenja kršiocu,
- opomena sa objavom u okviru članova Berze - dostavljanjem obavještenja članovima na odgovarajući način,
- javna opomena – objavom opomene na početnoj web-stranici Berze u trajanju od 10 dana, nakon čega se opomena briše sa web-stranice.
- novčana kazna – plaćanjem u roku od osam (8) dana po pravosnažnosti rješenja, odnosno prinudnim izvršenjem,
- privremeno (najduže do šest mjeseci) ili trajno isključenje iz berzanskog poslovanja – onemogućavanjem izvršenja transakcija putem BTS-a, privremeno ili trajno.

(2) Ukoliko je izrečena mjera novčana kazna ili privremeno ili trajno isključenje, javnost se obavještava putem početne web-stranice Berze objavom na 10 dana (kod novčane kazane) odnosno za vrijeme trajanja privremenog isključenja (kod mjere privremenog isključenja) ili na period od mjesec dana (u slučaju trajnog isključenja člana Berze). Nakon isteka ovih rokova, vijest se briše sa web-stranice.

VI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 163.

Sve što nije definisano ovim Pravilima, a prilikom primjene Pravila se ukaže potreba za to, Berza može definisati posebnim aktom.

Odgovornost Berze

Član 164.

(1) Berza ne odgovara za bilo kakvu direktnu ili indirektnu štetu i/ili izmaklu dobit nastalu kao posljedica korištenja sistema trgovanja ili je posljedica greške u funkcioniranju sistema ili neispravnog

funkcionisanja opreme odnosno zbog drugih razloga na koje Berza nije mogla uticati (nestanak električne energije, prekid u komunikacijama i sl.). Članovi imaju obavezu provjeravati tačnost i potpunost trgovinskih informacija koje dostavlja Berza.

- (2) Koristeći BTS sudionici pristaju na sve obaveze i odgovornosti koje proizilaze iz korištenja tog sistema.

Član 165.

- (1) Pravila i njihove izmjene i dopune priprema Uprava Berze, potvrđuje Nadzorni odbor, a usvaja Skupština Berze.
- (2) Izmjene i dopune Pravila i opštih akata koji proizilaze iz Pravila će se vršiti i na zahtjev Komisije, radi usklađivanja sa zakonom i propisima Komisije.
- (3) Pravila i izmjene i dopune istih odobrava Komisija, a stupaju na snagu trideset (30) dana nakon dana donošenja rješenja Komisije kojim se Pravila odobravaju.

Član 166.

- (1) Stupanjem na snagu ovih Pravila prestaju da važe Pravila Sarajevske berze – burze br. 1-467/06 od 16. 06. 2006. godine kao i sve njene izmjene i dopune.

Broj: S –1-821/15

Sarajevo, 22. 07. 2015. godine

Adnan Bunjo

Predsjednik Skupštine

Ova Pravila Sarajevske berze – burze odobrila je Komisija za vrijednosne papire Federacije BiH i ista su stupila na snagu dana 05. 09. 2015. godine.